

Leto XIX. Štev. 165

DIREKTOR »BORBE«
VLADKO BEGOVIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
MIROSLAV VITOROVIC
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petka. — Cena 10 dinarjev

Ljudska BORBA

PRAVICA

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE
DELOVNEGA LJUDSTVA JUGOSLAVIJE»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 5. OKTOBRA
1934 * MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

IZ ANGLO-AMERISKE CONE TRZASKEGA OZEMLJA

VIDALIJEVCI ODKRITO ZASTOPAJO koristi italijanskih aneksionistov

»Primorski dnevnik«: Ni še dovolj dokazov, da se je Italija odrekla imperia-
lističnim težnjam nasproti Balkanu — Zaključek akcije za zbiranje prispevkov
za žrtve nedavnih poplav v Sloveniji

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Trst, 11. julija

Vse kaže, da tržaški iredentisti, fašisti in Vidalijevci informbi-
rojevci pripravljajo nove protijugoslovanske provokacije v
Trstu.Stavka, ki so jo minuli petek inscenirali v tržaškem prista-
nišču, je pomenila dejansko samo solidarnost tržaških informbi-
rojevcev z eksponenti italijanskega kapitala v Trstu. Namesto boja
za koristi tržaškega proletariata, ki ostaja čedalje bolj brez dela,
so se Vidalijevci usmerili v protijugoslovansko gonjo.Tako imenovana »Zveza delav-
je« pozvala k skupnemu sodelo-
vanju v tej najnovejši gonji tudi
demokratsko Delavsko zbor-
nico. Pri tem je ni nič motilo, da
je bila z Delavsko zbornico do
preteklega tedna v laseh in da je
celo organizirala stavke proti
sporazumu, ki so ga glede de-
lavskih plač sklenili predstavniki
Delavske zbornice z italijanskimi
industriji v Rimu.Medtem ko vidalijevsko vod-
stvo skuša izkoristiti tržaško sin-
dikalno gibanje za protitalijanske
in aneksionistične cilje, pa se v
posameznih italijanskih časnikih
pojavi namigi glede možnosti
novih neredov in demonstracij,
ki bi v fazi urejevanja tržaškega
vprašanja utegnile izbruhniti v
Trstu.Ceprav protitalijanska organi-
zacija in društva v Trstu, ki bo-
trujejo vsem neredom v mestu,
niso uradno sprožili nobene javne
gonje v tem smislu, govore po
Trstu čedalje bolj, da le-to skriva
pripravljenost in čakajo na pri-
meren trenutek in signal iz Ita-
lije. Ni izključeno, da na ta tre-
nutke računa tudi tržaško in-
formbirojevsko vodstvo, ki — po
svoji liniji — hiti s »stavkami«,
s katerimi bi bilo treba ustvariti
najprimernejšo psihozo za skupen
nastop vseh italijanskih šovin-
istov.V članku z naslovom »Italija
bi bila trojanski konj v balkanski
vojaški zvezi« piše današnji »Pri-
morski dnevnik« o bližnjem pod-
pisu balkanske zveze, poudarja-
joč, da morebitna pripravljenost
Italije načasno rešitev trža-
škega vprašanja ne bi bila za-
dosten dokaz, da je Italija opu-
stila svojo imperialistično politiko
nasproti Jugoslaviji.Poudarjajoč pomen balkanske
zveze piše »Primorski dnevnik«,
da so trije balkanski zavezniki
onemogočili vse poskuse reakcije
in nasprotikov te zveze, da bi
preprečili njeno vzpostavitev.
»Enotnost Jugoslavije, Grčije
in Turčije«, piše časnik, »je raz-
bila vse poskuse proti utrditvi
miru na Balkanu. Zamisel mar-šala Tita o balkanski zvezi, ki jo
je predlagal med svojim obiskom
v Turčiji, se uresničuje. Balkan-
ska zveza je zdaj stvarnost. Na
Bledu bodo samo slovesno po-
trdili to dejstvo in razglasili pred
vsem svetom, da so Jugoslavija,
Grčija in Turčija trdno odločene

SESTANEK MOLOTOV—MENDES—FRANCE

»Prisrčno vzdušje, ki mnogo obeta«

Poglavitna tema je bilo indokitajsko vprašanje

Zeneva, 11. julija. (AFP). —
Sovjetski zunanji minister Mo-
lotov in francoski ministri pred-
sednik Mendès-France sta se si-
noči razšla, polna optimizma.
Pravijo, da sta oba državnika ob
tej priložnosti ugotovila, da so
takšni stiki koristni in da bi jih
bilo treba obnavljati.Kar zadeva njun tri ure tra-
jajoči sestanek, poudarjajo, da je
le-ta potekel »v prisrčnem vzduš-
ju«. Po večerji, ki so se je ude-
ležili Molotov in Mendès-France
ter ostali udeleženci, so se raz-
govarjali predvsem o delu ženev-
ske konference, zlasti o stikih
med obema državama. Toda po-
glavitna tema razgovora je bilo
indokitajsko vprašanje, o čemer
se sedaj razgovarjajo v Zenevi
predstavniki devetih držav.Po večerji je sovjetska dele-
gacija objavila krajshe poročilo o
sestanku med Molotovom in Men-
dès-Franceom brez komentarja.
Predsednik francoske dele-
gacije na ženevski konferenci je iz-
javil, da se bo francoski mini-
strski predsednik Mendès-France
danes sestel s šefom Ho Si Min-
hove delegacije Fam Van Dongom.

Poslanica vlade ZDA Mendès-Franceu

Zeneva, 11. jul. (AFP). Šef ame-
riške delegacije na ženevski kon-
ferenci Alexis Johnston je izročil
popoldne predsedniku francoske
vlade Mendès-Franceu poslanico
ameriške vlade, v kateri le-ta po-
jasnjuje razloge, zakaj ne sode-
luje na ženevski konferenci. Do-z vsemi sredstvi braniti svojo
neodvisnost, svobodo in nedotak-
ljivost in da ne bodo dovolile, da
bi se kdo vmešaval v njihova
notranja vprašanja.

M. P.

V coni A STO so zaključili
akcijo za zbiranje prispevkov za
žrtve nedavnih poplav v Slove-
niji. To prostovoljno akcijo, med
katero so zbrali okoli milijon
226.000 lir, je organiziralo ured-
ništvo »Primorskega dnevnika«.
Pobudniki zbiralne akcije so po-
slali pristojnim oblastem v LR
Sloveniji zbrane prostovoljne pri-
spevke. (Tanjug.)

(Od posebnega dopisnika »Borbe«)

New York, 11. julija

Prepričanje, da sedanje stanje ovira Združene narode pri reše-
vanju velikih problemov, je prispelo k temu, da so vprašanje
predstavnosti Kitajske v OZN spet sprožili.Vračajoč se na vedno živo
vprašanje Koreje tukajšnji diplo-
mati opozarjajo, da je eden izmed
čimteljev neuspeha, da niso prišli
iz političnega labirinta, v kate-
rega so zašli v zvezi s tem vpra-
šanjem, v tem, da Kitajska ni
članica Združenih narodov. Kitaj-ska nujno presoja OZN kot »dru-
go stranko« v korejskem spopa-
du. Tako poudarjajo ti predstavi-
niki. To pomeni, da je nujno ne-
zaupljiva nasproti namenom OZN
na področju, ki neposredno za-
deva njene koristi.V indokitajskem primeru, kjer
igra odločilno vlogo, so siamski
predstavniki v OZN navedli tezo,
ki jo podpirajo tudi ZDA, da bi
za sleherni sporazum o premirju
v Indokini morali dati poročila
Združenim narodom. Z vidika tistih,
ki so že člani OZN, ta zahteva
ne vsebuje ničesar, čemur bi se
dalo ugovarjati. Toda če bi ti
člani OZN resno proučili položaj
Pekinga v zvezi z OZN, potem bi
— kot je dejal neki visoki azijski
diplomata — morali spoznati, da
od Kitajske ni moč zahtevati, naj
prilovi v poročila organizacije,
v katero ni včlanjena.Prepričanje, ki se je ukorenini-
lo v Združenih narodih, je iz-
razil neki predstavnik, ki je de-
jal, da nobenega svetovnega vpra-
šanja ne bo moč rešiti docela vse
dotlej, dokler Kitajska ne bo do-
bila tistega mesta, ki ga zdaj ima
predstavnik Cankajskie.

Vprašanje kitajskega pred-

stavnstva bo treba po mnenju
velike večine držav urediti prej
ali slej. To govore delegati v
OZN, to zlasti poudarjajo pred-
stavniki Azije, to je dejal Chur-
chill Eisenhowerju itd.Nov val protikitajske gonje,
kritika OZN in grožnje z izsto-
pom ZDA iz organizacije je bil
odgovor na to razpoloženje ve-
čine držav.Res, videti je, kot ga se obe
glavni ameriški stranki kosata
med seboj, kdo bo zastavoval
križarske vojne proti rešitvi vpra-
šanja kitajskega predstavnstva v
OZN. Republikanski voditelj v
senatu Knowland je zagrozil, da
bo sprožil bitko za izstop iz OZN,
če bodo Kitajsko sprejeli. Vodja
demokratov v Senatu Johnso-
mu je pri tem stal ob strani.Dobro obveščeni krogi iz Wa-
shingtona trdijo, da je ameriško
zunanje ministrstvo še nadalje
proti sprejemu Pekinga v OZN,
da pa ni posebno vneto za Know-
landovo in Johnsonovo zamisel o
izstopu iz OZN v primeru, da bi
Peking vendar le sprejeli. Toda
letošnje leto je leto volitev in to
pojasnjuje marsikatero besedo in
marsikateri molk.Ameriška javnost, ki ji pripri-
sujeta čustva, kakršna podpihuje-
jeta Knowland in Johnson, je,
kot kaže, prej na strani mirnega
in pametnega presojanja dejstev
kakor na strani histerije, ki jo
razpihujejo v zvezi s problemom,
katerega je treba rešiti, če žele
Združeni narodi učinkovito živeti
in delovati.Cena Knowlandove trimoglav-
osti — je zapisal neki plivni čas-
nik — bi bila previsoka za ZDA
in za svet.

Jasja Levi

Rimski politični krogi o ureditvi tržaškega vprašanja

Rim, 11. julija. (Renter). Rim-
ski politični krogi sodijo, da bo
ureditev tržaškega vprašanja ob-
javljena v prihodnjih dveh ted-
nih. Izjavljajo, da je bil med ta-
jnimi razgovori, ki so trajali v
Londonu nekaj mesecev, dosežen
sporazum o poglavitnih točkah in
da se sedaj pogajajo le še o za-
ključnih podrobnostih.Dosele še ni bilo o tem nobe-
nega uradnega komentarja.Tukajšnji komentatorji pa me-
nijo, da bo italijanska vlada skla-
cala izredno sejo, na kateri bo
formalno sprejela sporazum, brž
ko ji ga bodo dostavili, ter ob-
vestila parlament o svoji odločit-
vi. Če se bo to zgodilo pred 6. av-
gustom, ko se začne parlamentar-
ne počitnice, potem bo v parla-
mentu o tem razprava in glaso-
vanje. Pričakujejo, da bo vlada
zahtevala poimensko izglasovanje
zaupnice v zvezi s sprejetjem te-
ga načrta, in je skorajda brez
dvoma, da ji bodo izglasovali za-
upnico vzhle informbirojski in
desničarski opoziciji.

NALOGE DOMAČE FILMSKE PROIZVODNJE IN KINEMATOGRAFOV

Dvig socialistične zavesti in dostojanstva

Razgovor s podpredsednikom Zveznega izvršnega sveta
Rodoljubom ČolakovićemPodpredsednik Zveznega izvršnega sveta tovarš Rodoljub
Čolaković je sprejel člane uredniškega odbora »Filma« Aleksandra
Vuča, Slobodana Glumca in Nusreta Seferovića ter odgovoril na
nekaj vprašanj, ki so mu jih zastavili v razgovoru o problemih
filma. Ker časnik »Film« ne bo še izšel, sta uredništvi »Borbe«
in »Filma« prosili tovarša Čolakovića, da dovoli objavo tega raz-
govora v »Borbi«.

Skratja je tovarš Čolaković dejal:

»Ko gre za splošne probleme
filma, menim, da moramo pred-
vsem govoriti o določenem proti-gata, glede tematike široka, člo-
veška v najširšem smislu besede,
pestra — in vselej takšna, da bi
poudarila človečnost, da bi bila
izraz vere v življenje. Tako pa
pridejo po predstavi (tujih) filmov
iz dvorane nekako »razboljeni«;
nekateri izmed teh filmov zbuja-
jo občutek brezizidnosti, nesmi-
selnosti slehernega človeškega
prizadevanja.

In izločiti škodljive filme

Drugi način, da bi zboljšali
repertoar naših kinematografov,
je v krepitvi kritičnih meril lju-
di, ki pri nas kupujejo filme za
predvajanje. Čim več filmskega
kiča je treba izločiti, idejno škod-
ljivim filmom — v najširšem
smislu besede — ni treba omogo-
čiti dostopa v kinematografe. Mi-
slim na, denimo, tiste filme, ki
bi utegnili ustvariti med gledalci
neresen odnos do življenja —
življenje pa je resna stvar. Zato
je nujno treba težiti za takšnim
repertoarjem, ki bi razvijal čut
za skupnost, ki bi razvijal člove-
ško dostojanstvo, smisel za delo
— ta najgloblji vir človeških ra-
dosti. Pri nas pa imamo na re-
pertoarju filme, ki človeka od
tega odvračajo.Več znanja in kolektivnega
dela— Tovariš podpredsednik, dejali
ste, da bi povečanje domače pro-
izvodnje bila najnasilnejša pot, da
bi to dosegli. Kaj potemtakem mislite
o domačih filmih iz o stališču naše
kritike nasproti njim?»Ne zavzemam se za to, da bi
hvalili vse, kar sami napravimo.
Vendar je treba primerjati! Ne
presojava stvari abstraktno! Pri
nas pa se je nekako ukoreninilo

Rodoljub Čolaković

slovju: film je, kot vemo, izredno
sredstvo za idejno vplivanje na
zavest množice, v naših kinema-
tografih pa predvajajo večših
filme, ki so docela škodljivi, ki
idejno zelo negativno vplivajo ne
samo na mladino, temveč tudi na
starejše. Ker pa moramo obdržati
kinematografe, smo navezani na
tuje filme.Povečati je treba domačo
proizvodnjo— Kako bi bilo moč to protislovje
rešiti?»Dva načina vidim. Eden je,
povečati domačo filmsko proiz-
vodnjo. Le-ta bi morala biti bo-

KATASTROFALNE POPLAVE V SREDNJI EVROPI

Donava je pri Passauu dosegla najvišji vodostaj v zadnjih 90 letih

V Alpah besni snežni vihar

Bonn, 11. julija (Tanjug). —
Kaže, da katastrofalna poplava
v južni Nemčiji in krajih ob
avstrijsko-nemški meji še ni do-
segla vrhunca. Sinoči je v Ba-
varskih Alpah ponovno snežilo v
krajih nad 1500 m, dežuje pa ne-
prestano. Meteorologi sodijo, da
prihodnje dni ni pričakovati manj
padavin. Dosele je bilo v Nem-
čiji šest človeških žrtev.Donava je bila pri Passauu
včeraj popoldne 12.30 m nad nor-
malo in tako dosegla vodostaj iz
časov katastrofalne poplave, ki je
to mesto doletela leta 1862. Ma-
lone celo mesto je pod vodo. Do-
cela je odrezano od Nemčije, ne-
poplavljen del mesta pa je dostop-
en samo z avstrijske strani.
Mesta Rosenheim, Bad Eibling,
Bad Tölz in Wasserbur so prav
tako večji del pod vodo.

Vremenska napoved

Vremenska napoved za ponedeljek,
12. julija: Menjajoča oblačnost, delno
sončno vreme. Pozneje povečana obla-
čnost, vmes nekaj padavin, predvsem
krajevnega značaja. Toplota. Zjutraj po
kotlih rahla megla. Temperatura zju-
traj od 9 do 14°C, čez dan 25°C.

VABILO

V sredo, 21. julija, bo tovaršica Vida Tomšičeva od-
krila spominsko ploščo na Kulturnem domu v Metliki, kjer
je bilo 6. maja 1944 prvo posvetovanje novinarjev, pro-
pagandistov, grafikov in tehnikov. Po nagovoru tovaršice
Tomšičeve bo kulturno-prosvetni program, nato pa dru-
žabni večer.Vabimo vse, ki so med NOB sodelovali pri partizan-
skem tisku kot novinarji, tehniki, grafiki, kurirji itd., prav
tako pa tudi vse grafično delavstvo in vse sodelavce po-
vojne tiska.

da 21. julija obiščete Metliko

Prijava za člane sindikata grafičnih delavcev spreje-
majo sindikalne podružnice, ostali pa se prijavite tudi
zavoljo četrtinske pošte direktno pripravljalnemu odboru
pri Novinarskem društvu Slovenije, Ljubljana, Gosposka 5.
Glede posebnega vlaka (predvidoma bo vozil iz Ljubljane
21. julija in se naslednjega dne vračal, tako da bodo vsi
udeleženci naše proslave lahko prisostvovali tudi glavni
proslavi 10-letnice SNOS v Crnomlju), glede skupnega od-
hoda in ostalih navodil bodo pravočasno objavljena na-
vodila v Slovenskem poročevalcu in Ljudski pravici-Borbi.

Pripravljalni odbor

RAZGOVOR S TOVARIŠEM RODOLJUBOM COLAKOVICEM

Filmska produkcija in repertoarij

morajo služiti kulturnemu napredku naših ljudi

(Nadaljevanje s 1. strani)

in tako — ne po upravni poti, temveč dejansko v praksi — zbrati sile v nekakšno, rekli bi, domačo koprodukcijo, ki bi bila lahko zelo koristna.

Enakopravnost v koprodukciji

— Ker je še govora o koprodukciji, kaj mislite o njej? Kaj mislite o koprodukciji s tujimi podjetji?

»Jaz sem za koprodukcijo. To da zdi se mi, da imamo pri nas v tem oziru nezdrav pojava: težnja po zaslužku po vsej sili, čeprav pod neenakopravnimi, ponižujočimi pogoji. Imamo, kako bi rekel, kolonialno pojmovanje, popušcanje, podrejanje tujemu koproducentu, ki si želi dejansko koprodukcije zaradi ekstraprofita. Takšna koprodukcija na žalost ne teži za tem, da bi dvignila raven naše proizvodnje, niti ne za tem, da bi določene resnice o našem življenju bile povedane tako, da bi prodle dalje po svetu, kot bi lahko prodle s filmom naše proizvodnje. Skratka, nekateri ne sklepajo koprodukcije zato, da bi popularizirali našo deželo in naše težnje, temveč zaradi čisto napačno pojmovanih finančnih koristi.

Seveda je ekonomski moment v koprodukciji važen in ga ni treba podcenjevati. Sploh se moramo zavzemati za rentabilnost naše filmske industrije, kajti stalno govoriti samo o dotacijah, pomeni v bistvu demobilizirati se. Treba se je boriti kot v drugih proizvodnih panogah za kakovost, izbiro in — varčevanje ter pocenitev proizvodnje. Ne-spametno je n. pr., da za proizvodnjo kakavega filma porabimo 30 milijonov, če bi lahko porabili, denimo, 20.)

Pomen dokumentarnih filmov

— Kaj pa mislite o dokumentarnih filmih?

»Menim, da imamo razmeroma dobre dokumentarne filme. Treba jih je še več izdelati in še več predvajati. Zdi se mi, da naše kinematografsko omrežje sploh uveljavlja šablonsko politiko: ne upošteva specifičnosti raznih krajev, enako repertoarno politiko uveljavlja v Beogradu in v,

denimo, kaki zaostali vasi. Ne upoštevajo tega, da bi bilo treba kinematografski program difrencirati v skladu s konkretnimi pogoji. To je zlasti čutili, kadar gre za dokumentarni film. Dokumentarni film je namreč po mojem mnenju izredno pomembno sredstvo za »državljanstvo« vzgojo. Dokumentarni film n. pr. o gradnji velikega objekta v Sevojnu ali o borskih rudnikih je lahko ogromnega pomena. Pokažimo n. pr. kmetu, pojasnimo mu, s sliko, nazorno, kam gre denar, ki ga daje za davke — da se ne bo jezil, ker se letos ne more sedizati nove hiše, da bo videl, da delovni ljudje naše države povsod trudoma ustvarjajo! To pa je treba prikazati brez fraz, bolj informativno, bolj popolno, da bi gledalec razumel našo politiko — in opravili bomo veliko delo, ker bomo razvili zavest in čut mnogih ljudi, da niso podaniki, temveč da žive v svoji državi. Izpopolnili bomo državljansko vzgojo našega človeka.

Prav takošno vlogo ima po mojem mnenju poučni film. Le-tega še malo uporabljamo, a kako pomemben je za modernizacijo našega šolstva! Menim, da za uvedbo poučnega filma v naše šole niso potrebna prevelika sredstva. »Iskra« v Kranju bi lahko izde-

lovala tudi majhne projektorje za šole. Sodin, da bi morali v tej smeri hitreje napredovati in pomagati poučnemu filmu.

— Kakšni ukrepi bi bili za to potrebni?

»Zdaj predvsem pripravljamo zakon o filmski proizvodnji, o upravljanju, o koprodukciji itd. Osnutek zakona bomo dali v široko razpravo, ne bomo ga izdali »iz pisarne«. Menim, da bo tak zakon postavil temelje za praktično rešitev najvažnejših problemov...»

PRED ODHODOM V CRNOMELJ

Snidenje v Beli krajini

»Deset let, pomislite, mamica! Kolikokrat sem mislil na vas! Pisal bi vam, pa nisem imel naslova. Toliko stvari bi vam povedal! Precej časa je stala mirna, negibna. Potem je položila na tla velik cekar in pobrskala po njem nekaj iskala. Ko se je zavrnila in zamahnila težak volnen šal preko ramen, so se ji v svetlobi oddaljene, močne žarnice zaiskrile vlažne oči.

Po narečju je bila ta priletna, čeprav še polno oblikovana kmečka žena — »sina«, pa s pristnim gorenskim naglasom nikakor ni

Snovanje komun v Črni Gori in Kosmetu

Na včerajšnjem sestanku predsedstva glavnega odbora SZDL Črne gore so razpravljali o ustanavljanju komun. Član predsedstva Andrija Mugoša je poudaril, da bi bilo najbolj primerno ustanoviti v Črni Gori približno 40 komun. Ustanavljanje skupnosti komun ne bi prišlo v poštev zaradi svojstvenih gospodarskih in prometnih razmer ter zemljiškega položaja republike.

Izvršni svet ljudskega odbora Kosmeta pa pripravlja širše posvetovanje, ki se ga bodo udeležili vsi ljudski poslanci in odborniki ter večje število kulturnih in javnih delavcev. Na tem posvetovanju bodo razpravljali o bodoči zvezi komun. V nekaterih okrajih so postavili že konkretne predloge o združitvi posameznih manjših občin v komun.

Pisma uredništva

KJE ZAČETI

Tovariši uredniki! Pogosto pišemo o »otročih ulicah«. Pravimo jim postopali. In čisto, ko prebram rubrike o teh malčkih brez domačega nadzorstva in doma, me nekaj pretrese. Zakaj smo togi pri obravnavanju problema, ki iz okvirov mestnih ulic prerasta v psihološki kompleks?

Eni pravijo, da bi bilo treba te

Občinski praznik v Izoli

Industrijsko mesteca Izola v jugoslovanski coni STO je včeraj praznovalo svoj občinski praznik, 10. obletnico množičnega odhoda izolske mladine v partizane in 40. obletnico ustanovitve prvega delavskega prosvetnega doma.

otroke »stlačiti« v poboljševalnico. Drugi predlagajo še strožje ukrepe. Jaz pa mislim, da je vsak tak otrok človek zase. Res so vsi na krivi poti, toda šele na začetku. Poboljševalnice? Milionišče postaje! Zaslodovanje po ulicah? Kam to vodi v psihologiji teh otrok? Najbrž naprej po njihovi poti. Toda v teh otrocih je tudi poštenje. In to je tisto, česar bi se morali po mojem mnenju oprijeti. Naj povem, kaj se mi je nedavno pripetilo.

Šel sem v kino »Zvezda«. Vstopnice v blagajni niso več imele. Tedaj je pristopil k meni »potepuh«, fantič petnajstletni let.

»Ali hočete vstopnico?«

»Da, dve potrebujem. Koliko stane?«

»Dve sto dinarjev.«

»Ze prav,« sem dejal in dal fantiču tisočak.

»Droliža nimam, kako bova to napravila?«

Stala sva na mračnem hodniku.

Vzel sem vstopnici in dal fantiču tisočak rekoč:

»Izmenjaj in vrni mi drobiš.«

Pogledal me je.

»Kaj mi zaupaš?«

»Zakaj ti ne bi zaupal?« sem odgovoril.

Čakal sem ga pet minut; čakanje ni bilo prijetno. Šlo je za tisočak, v naših časih.

In zdaj, ko ta dogodek opisujem, se zavedam, da sem v nevarnosti, da bi moral plačati globo. Podpiral sem nedovoljeno trgovino, ko sem kupil vstopnici od »potepuha«. In vendar je globa manj blazna od tistega, kar bi rad s tem primerom povedal. Čakal sem še pet minut. Tedaj je moj »potepuh« vez zasopel prišel.

»Oprostite, dolgo ste morali čakati.«

»Niš zato,« sem dejal. Prešel sem, bilo je 800 din. Se enkrat se je opravičil.

»V slaščičarni niso imeli drobiša. Moral sem iti tja daleč v »Moakvo.«

Odšel je svojo pot, jaz pa v kino.

To sem pripovedoval nekemu svojemu znanecu. Zamahnil je z roko:

»Beži no, to je njegov poklic, trgovsko poštenje!«

Mar ni tudi takšno poštenje, ki ima med nami mnogo pristašev, napačno, kakor so napačni tudi vsi strogi ukrepi. Pravzaprav je on krivec takšnih ukrepov, takšnega načina ravnanja s »otroki ulice«, ki se običajno imenuje — vzgoja mladotulakov. Tu poudarjam samo poštenje. Če nameravamo zdraviti otroško psihologijo, je treba začeti prav pri poštenju.

Vladimir Mitrović,

študent, Beograd

SKUPŠČINA ODVETNIKOV V ROGASKI SLATINI ZAKLJUČENA

Rogaška Slatina, 11. jul. V Rogaski Slatini se je danes zaključila skupščina Zveze odvetniških zbornic. V svojih zaključnih sklepih naglašajo, da morajo odvetniške zbornice posvetiti vso skrb ideološko-političnemu in strokovnemu znanju svojih članov. Pred bodočimi gospodarskimi sodišči naj prvenstveno od-

vetniki zastopajo posamezna podjetja, ne pa pravni referenti. O nagrajevanju odvetnikov se je skupščina izrekla za tarifni sistem in le v izjemnih primerih za nagrade po dogovoru.

Izvoljen je bil nov izvršni odbor zveze in je bil za predsednika izvoljen zagrebški odvetnik Ante Stojić.

DNEVNA KRONIKA

ITALIJANI V LJUDSKIM ODBORIH IN DELAVSKIH SVETIH

V Izoli je bilo posvetovanje predstavnikov italijanskih klubov kulture iz koprškega okraja. Plinio Tomasini je poudaril, da imajo Italijani v Koprski in v okolici mnogo prijateljev, ki praznujejo dan 10. obletnice. Med drugim je navedel, da Italijani sodelujejo v organizaciji in delavskih upravljenj in da je več kot 220 Italijanov v I. R. ter v coni B STO članov občinskih in okrajnih ljudskih odborov. Samo v koprskem okraju je v delavskih svetih tovarni in podjetij 209 Italijanov.

PRIPRAVE ZA ZAGREBSKI VELESEJEM

Za letošnji mednarodni velesejem v Zagrebu napovedujejo razstav

vrste novih domačih izdelkov. Po dosedanjih prijavah bodo imeli jugoslovanski razstavljalci na razpolago približno 15.000 kv. m prostora, nad 11.000 kv. m več kot lani. Letos bodo sodelovali razstavljalci iz 13 evropskih in prekomorskih dežel.

ZELEZNIŠKI MOST ČEZ DONAVO GRADIJO PRI NOVEM SADU

Danes se bo začela gradnja novega železniškega mostu čez Donavo pri Novem Sadu. Zgraditve železniškega mostu pomeni tudi prvo etapo v zgraditvi novega železniškega voza v Novem Sadu, ki ga bodo gradili deset let. V prvih petih letih bodo zgradili novo železniško postajo, v drugi polovici pa novo tovorno postajo.

PLANINSKI DOM NA AVALI

V spomin na uporništvo dni leta 1804 in 1941 so danes odprli pri Carapcu na Avali nov dom beograjskih planincev. Spominsko ploščo na njem je odkril predsednik beograjskega MLO Divica Jokić.

NOVA PROGA V BANATU

Železniška proga Sebeš-Lokve-Jermenovci, ki bo vezala petrolejsko področje pri Jermenovcu s progo Beograd-Vršac, bo 15. t. m. odprta za promet. Nova proga je dolga 12 km. Podjetje »Nafta-Gas« v Zrenjaninu je porabilo na njo kakih 210 milijonov dinarjev. V začetku bodo progo uporabljali za prevoz nafte in plina ter za dovoz naprav in drugega materiala za nadaljnja raziskovanja in izkoriščanje nafte v tem kraju.

IZ PRAKSE NASIH SODISC ODGOVORNOST USTANOVE kot čuvarja stvari za povrnitev škode

Veterinarska fakulteta je odredila, da morajo hoditi vsi študentje na vaje iz interne medicine v belih plaščih, svoje zimske suknje in plašče pa puščati v poselnem prostoru, kjer sta dva uslužbenca fakultete razen svojih drugih rednih poslov pasila tudi na študentovske suknje in plašče. Tožitelj je redni slušatelj veterinarne in kakor drugi njegovi tovarši je po tem ukrepu puščal svoj plašč v določenem prostoru in odhajal v predavalnico na vaje iz interne medicine v belim plašču. Nekoga dne, ko se je vrnil s vaje, pa svojega plašča ni našel tam, kjer ga je bil pustil, ker mu ga je bil medtem nekdo ukradel. Zato je tožil veterinarsko fakulteto in oba uslužbenca, ki bi bila morala paziti na plašče.

Okrajno sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku glede na fakulteto, češ da je bila dolžna čuvati obleko v garderobi, ki jo je določila s svojim ukrepom za študente, zavrnila pa je tožbeni zahtevek proti uslužbencema, ker je ugotovilo, da sta redno opravljala druge uradne posle, tako da nista mogla nepretrgoma paziti na študentovske plašče.

Na pritožbo tožene fakultete je okrajno sodišče sprejemlo prvostopno razsodbo tako, da je zavrnilo tožbeni zahtevek tudi proti fakulteti, češ da je fakulteta takšna ustanova, katere dolžnost je omogočiti pouk, ne pa plaščevati poslene garderobe, da bi pazili na študentovske stvari, ker za to nima odobrenih kreditov. Študentje so sami dolžni paziti na svoje stvari in tako bi moral tudi tožitelj paziti na svoj plašč, čeprav ga je bil pustil po odredbi fakultete v drugem prostoru.

Predsednik Zveznega vrhovnega sodišča je aproti zahtevo po zaščiti zakonitosti proti razsodbi obeh sodišč, in sicer proti drugostopni razsodbi v zadevi, v kateri je bil tožbeni zahtevek zavrnjen tudi nasproti toženi fakulteti. Vrhovno sodišče republike je ugodilo zahtevi po zaščiti zakonitosti in razveljavilo obe razsodbi, predmet pa vrnilo prvostopnemu sodišču v ponovno obravnavo in sklepaje.

Predmet tega spora je povrnitev škode, nastale zato, ker tožena fakulteta ni opravila dela, ki ga je bila dolžna opraviti. Če je fakulteta odredila, da morajo študentje prihajati na vaje iz interne medicine v posebnih belih plaščih, svoje plašče pa puščati v posebnem prostoru, tedaj je bilo študentom oamogočeno paziti

tudi na te svoje shranjene stvari, fakulteta pa jih je s tem prevzela v hrambo. Tako je nastalo pogodbeno razmerje, po katerem je bila fakulteta kot čuvar dolžna obvarovati študente sleherne škode. Zato je brez vpliva okolščina, da fakulteta ni imela kreditov za ureditev posebne garderobe in plačevanje garderoberjev, ker je sama s tem svojim ukrepom ustvarila takšen položaj, da je prevzela odgovornost za prevzeto stvari študentov. Zato je nepravilen sklep, da je dolžnost fakultete zagotoviti pouk, ne pa paziti tudi na stvari študentov. Prav tako je napačno mnenje drugostopnega sodišča, da je bil tožitelj dolžan paziti tudi na svoj plašč in da je kriv, da so mu ga ukradli, ker ni prišel ponj takoj po pouku.

spominjal na rodbinsko vez. In vendar! Koliko intimnih stvari sta si imela povedati! Prav ko sem se hotel umakniti, sem še razumel, da v poltomi pred menoj nista mamica in sin, da je žena — partizanska mati. »Sine Jože, nekdanji partizan, kot se je dalo razumeti, je bil zaradi slabotnega zdravja precej časa pri njej, pri »mamici«.

»Sedaj sem zdrav, hvala,« je skočil, jejal v zadregi. »Delam na Jesenicah in, veste — oženil sem se. Imam že hčerko, ki hodi v šolo, in sinčka, ki me še kliče: ta-ta...«

Ona pa mu je pripovedovala o svojem domu, Stefka in Ivanka sta se poročila. Doma je ostal le Andrej, ki se hoče oženiti. Stari pa je umrl že jeseni 1947.

To snidenje me je izmed vseh drugih prizorov in prireditev na Okraglici najbolj ganilo. Spomnil sem se mnogih srečanj in pozdravljanj v Dolenskih Toplicah, toda ta prizor iz tiste noči na Okraglici mi je ašel v dno duše.

Koliko je takih »sinov«, ki imajo v

IZ SPOMINOV NA I. TANKOVSKO BRIGADO

Slavni borci - slavne brigade

Lepi spomini na naše tovariše, zgorole v tankih in padle v bojih, mi nalagajo, da napišem pričujoče vrstice. Tovarišem pa, ki so prišli živi iz najhujših bojov, pravim, da nimam besed, da bi opisal požrtvovalnost v bojih in zvestobo ljudstvu tistih, ki so padli na bojišču, in vas, ki ste ostali živi. Samo kdor prenaša skupno trpljenje, kdor se bori na istem položaju, živi s tistimi mislimi in v isti napetosti, lahko v celoti oceni preživete dogodke. Takšnih skupnih trenutkov, težavnih in slavnih, žalostnih in radostnih, razburljivih in mirnih, pa smo imeli mnogo.

Spominjam se svoje radosti oktobra 1944, ko se je tudi I. tankovska brigada izkrcala na suho in skupaj z ostalimi začela osvobodjati Dalmacijo. Bil sem razburjen. Glej, tudi tanke je imamo, sem pomislil. Nikoli ne bom pozabil tistih dni, ko se je bil boj za Knin. Ne morem pozabiti, kako sem vzljubil vse tovariše, ko sta mi komandant XXVI. divizije in komandant I. tankovske brigade po petih dneh srčnega boja sporočila, da je bila na tistem mestu sovražna obramba pri Kninu zlomljena. Tankisti so s svojimi izkorištili proboj. Svoj uspeh so razširili in omogočili razbiti nemške sile na tri dele, jih obkoliti in popolnoma uničiti.

Vsi se spominjamo slavne mostarske operacije. Splet je I. tankovska brigada mnogo pripomogla k uspehu našega napada. Premagujoč največje težave zimskega vojskovanja, sneg in mraz so izpolnili svojo nalogo, in začeli čedalje bolj dvigati ugled mladega in novega rodu vojske. Vsi so s spoštovanjem in zapuščanjem govorili o tankistih.

Marca 1945 so se začele slavne operacije IV. ar-

mije. Osvoboditev Lapca, Udline in Bihaća je bila prvi korak k izpolnitvi zgodovinske naloge. Zmeraj se bomo spominjali junaških naskokov in žrtv naših tankistov na mostu čez Uno v Bihaću. Ko je I. tankovska brigada prodirala od Bihaća in osvobodjala Gospić, Otočac, Senj in Ogulin, so se njeni borci oveselili s slavo. V najtežavnejših pogojih planinskega vojskovanja so kovali nova bojna pravila, ki so omogočala uspehe tudi na vsakem mestu. V teh slavnih dneh je III. tankovski bataljon dobil ime III. planinski tankovski bataljon. Borci tega bataljona so se prebijali po najtežje prehodnih pušah in gozdovih ter zmeraj prispevali pravočasno, da so presenetili sovražnika.

Ko je naša I. tankovska brigada osvobodila Hrvatsko in »Sušak«, je prispela na mejo bivše Jugoslavije. Tam so čakale tankiste nove težave, zato pa tudi nove zmage. Legendarne je bil prehod naših tankistov preko Snežnika v sovražno zaledje, kjer so povzročili veliko presenečenje in omogočili hitrejši razvoj operacij za osvoboditev Trsta. Kuko nam je srce zaigralo od radosti, ko smo zvedeli, da so tankisti prispeli v Sežano in Bazovico in da je iz periskopa iz tanka že videti Trst!

V teh bojih so borci I. tankovske brigade skovali geslo »Trst ali smrt« in se niso umaknili ne pred »panterji« ne pred »tigri«, čeprav so bili njihovi tanki mnogo šibkejši. Prepričan sem, da so tiste dni tudi naši tovariši I. tankovske brigade čutili največje zadovoljstvo. Sprejeli so jih slovenski bratje in sestre, desetletja odtrgani od svoje matere. Ko se je neko dekle zahvaljevalo borcem I. tankovske brigade, je reklo:

»Dobrih dvajset let smo čakali, da bodo prišli naši

bratje z one strani meje in nas osvobodili. Ko je tovariš Tito začel boj, smo se tudi mi odzvali pozivu. Vsi smo se vključili v Titovo vojsko in se borili. Med borbo smo slišali, da ima naša vojska neke v Jugoslaviji tudi tanke in bili smo prepričani, da bodo tanki prvi prispeli v naše vasi. Skozi oblake dima in prahu, v bobnenju vaših motorjev in grmenju artilerije ste prispeli z jeklenimi stroji. Vi, tovariši tankisti, ste bili prav takšni, kakršne smo si vas zamislili, junaki, smeli in neustrašni, toplega pogleda in toplega srca. Takrat smo bili veseli, da se osvobodimo in da ste bili takšni, kakršne smo vas videli v sanjah.

Ob njenih ganljivih besedah so mnogim tovarišem solze zalile oči. Zavest, da lahko storiš toliko dobrega, prevzame človeka s neizmerno radostjo. Kako smo se tiste dni vsi veselili!

Svoj 1. maj so borci I. tankovske brigade pod vodstvom komandanta Vlada Sekulića in komisarja Franceta Hočevarja praznovali v uličnih bojih za osvoboditev Trsta, v osvobojeni Gorici in pozneje na zgodovinskem pohodu prek Italije in Avstrije na Koroško.

Takšna je pot borcev I. tankovske brigade. Boj in učenje, učenje in boj do končne zmage. Po vojni, ko je bila organizirana I. tankovska armija, so naši tovariši iz I. tankovske brigade zelo mnogo pripomogli k njenemu organiziranju in okrepitvi.

Tovariši tankisti I. tankovske brigade, srečen in ponosen sem, da vas lahko pozdravim na vaš prvi rojstni dan. Izpričali ste čudeže junaštva in smelih kombinacij. V najmodernejše sredstvo vojskovanja, tank, ste vnesli partizanski pogum in požrtvovalnost in to je rodilo zmago. Vaša sedanja naloga je, da se učite. Spoznavajte teorijo modernega vojskovanja tankovskih in mehaniziranih enot. Bodite pripravljeni štiti velike pridobitve osebnostne borbe naših narodov. V bodočih bojih bomo morali združiti neustrašnega bojnega duha partizanov z zakoni modernega vojskovanja in spet bomo zmagali.

Komandant armije
generallajtnant Petar Drapšin
16. julija 1945

PISMO IZ BONNA

Nenavadne stavke v Zahodni Nemčiji

Zveza sindikatov in Zveza delodajalcev se bojita »razrednega boja«

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Bonn, julija
V pičlih desetih dneh so zahodnonemški kovinarji napovedali tri stavke: v Berlinu, Baden-Württembergu in na Bavarskem. V njih bi skupno sodelovalo nad pol milijona delavcev. To je velik dogodek za nemške razmere. Zato so vesti o bližnjem valu stavk objavili na prvih straneh časnikov, takoj za vestmi o razgovorih Churchill-Eisenhower v Washingtonu. Toda namesto burje je nastalo pravo pravcato zatišje. Delavci niso stavkali, marveč samo — glasovali.

Kako dolgo pa bo trajal do- seženi mir, ki ga slave sindikati in delodajalci, in kdaj se bo po- novno začel »razredni boj«, ka- tera se boje eni kakor drugi — je težko reči.

V kovinski industriji Baden- Württemberga je zaposlenih kakih 240.000 delavcev. Od tega je 117.500 članov sindikatov. Ker cene živil in obleke naraščajo, so delavci zahtevali zvišanje mezd, in sicer za strokovno delo za 9, za akordno delo pa 7 pfenigov na uro. Obrazložitev: delničarske di- vidende so se znatno povečale, čemu potem tudi delavcem ne bi zvišali mezd.

Zveza industrijcev je privo- lila v to, da zviša prvim mezde za sedem, drugim pa za pet pfenigov na uro (7 pfenigov je ka- kih 5 din po uradnem tečaju). Takšnega zvišanja sindikat kovinarjev ni sprejel. Dne 28. junija je dal na glasovanje to-le vpra- šanje: kdo je za predlog indus- trijcev, kdo pa za stavko? Izmed 117.500 delavcev jih je malone sto tisoč glasovalo za stavko, se pravi nad dve tretjini. Potemta- kem bi morali 5. julija ustaviti delo v 800 tovarnah.

V zadevo sta se vmešala Zve- za nemških delodajalcev iz Kölna in predsedstva sindikatov iz Düs- seldorfa. Med seboj so se začeli javno obdolževati izdajstva demok- racije in »podpohovanja razred- nega boja«. V precej ostrem tonu je Zveza delodajalcev obdolžila sindikate, da uveljavljajo politiko razrednega boja, ki izpodbija temelje nemške demokracije. Stavka ni upravičena, ker so se mezde bolj povečale kot delovna storilnost. Če bodo sindikati tako nadaljevali (tik pred tem so ber- linski kovinarji napovedali stav- ko), bo prišlo do prave pravcate »razredne vojne« in nemška in- dustrija bo ohromljena v boju za svetovni trg.

Predsednik Bundestaga Ellers je opomnil sindikate, naj ne po- stavljajo »neodgovornih zahtev«. Predsednik sindikatov Freitag je dejal, da glede konflikta v Baden-Württembergu ni treba zvrčati krivde na Zvezo nemških sindikatov, ker gre za stvar kovinarjev, pa tudi za njihovo pra- vico. Dejal je tudi, da ne gre za nobeno splošno gibanje, ki bi za- htevalo zvišanje mezd.

Predsedstvo sindikatov iz Düsseldorfa je odgovorilo prek svojega biltena: »Ne drž!«, je re- čeno v biltenu, »da sindikati po- vzročajo razredni boj, temveč ga povzročajo prav delodajalci s svojo politiko dobičkov. Na düseldorfski borzi so dividende 95 delniških družb zelo močno narasle, medtem ko so dividende

Hermann Ellers

v številki z dne 2. julija, »toda če ni drugega izhoda, je nujna.« Medtem ko se je v javnosti razvnela polemika, je minister za delo vlade Baden-Württem- berga, socialni demokrat Holl- wegler ponudil posredovanje, da bi ne prišlo do stavke. Predlagal je, naj bi delodajalci privolili v zvišanje mezd za še en pfenig, sindikat kovinarjev pa naj bi po- pustil za en pfenig — in zadeva bi bila urejena. Njegov predlog so sprejeli. Zdaj bodo spet gla- sovali v vseh 800 podjetjih. Če se bodo delavci strinjali s predlo- gom, bo mir zagotovljen za na- slednjih 15 mesecev. Bržkone se bodo.

Podobno je bilo tudi v Berlinu pred desetimi dnevi. Zdaj so na vrsti bavarski ko- vinarji. Pri njih so šele izstrelili prve strašilne strele. Pričakovati je, da bo tudi tam prišlo do gla- sovanja in do zatišja.

Precej je razširjeno mnenje, da so te malo nenavadne stavke hkrati priprava na kongres sin- dikatov, ki bo oktobra v Frank- furtu.

Pričakujejo namreč, da se bo

düsseldorfsko predsedstvo znašlo na kongresu v neprijetnem polo- žaju. Delavci niso zadovoljni s preveč nevtralnimi politiko posa- meznih sindikalnih forumov in funkcionarjev. Bolje rečeno, sin- dikat ne bje stalnega in dosled- nega boja za delavske koristi. Kovinarji so nedavno predlagali program petih točk (petdnevni delovni teden, zvišanje mezd itd.), toda njihov glas je ostal precej osamljen.

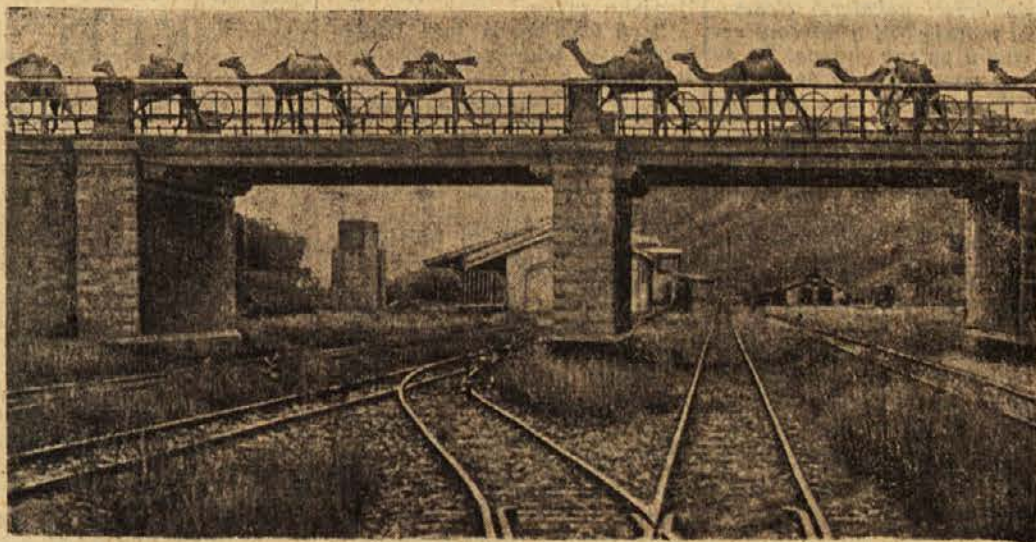
Po drugi plati so katoliški sindikati minulega leta (po veliki zmagi kanclerja Adenauerja na volitvah) zahtevali enakopravno zastopstvo v vseh vodilnih te- lesih, čeprav imajo le okrog 10 % članstva sindikatov. Grozili so z razkolom. Del sindikalnih vodi- teljev je sodil, da bi bilo dobro, če bi se katoliški sindikati izločili, ker bi se tako hitro izolirali od delavskega razreda. Vendar je prevladalo mnenje, da je treba ohraniti enotnost, pa tudi pre- stavniki katoliških sindikatov so se zbal nevarnosti, da bi ostali osamljeni.

Kompromis je omogočil kato- liškim sindikatom, da so zlagoma zavzeli najvažnejše položaje v za- motani sindikalni upravi in da so zlasti prevzeli sindikalne šole in posle v zvezi z vzgojo delavcev sploh. Sodijo, da so s tem skoroda dosegli, kar so zahtevali.

Vse to je povzročilo notranje premike v sindikatih. Število članstva v zadnjem času upada. Neposreden povod za kritiko ne- določenega in mlačnega stališča posameznih vodilnih forumov in funkcionarjev je spremenjen polo- žaj delavcev. Korejska prospe- rita je minila, število brezpo- selnih narašča (čeprav je zdaj sezona, je brezposelnih — po sin- dikalnih podatkih — kakih mi- lion 200 tisoč). Perspektive niso posebno ugodne, z zaslužkom pa je čedalje težje.

Meščanski tisk očita Zvezi sindikatov, da organizira stavke samo zato, da bi imela adute za kongres. Verjetno gre tudi za to. Toda bliže resnici je trditev, da bi utegnile biti prav sedanje ne- navadne stavke v Berlinu, Ba- den-Württembergu in na Bavar- skem kovinarjem trdna osnova za to, da se bodo na kongresu zavzemali za bolj borbeno poli- tiko, kot jo uveljavljajo sindikati zdaj.

Rade Vujović

Železniška proga iz Džibutija v Addis Abebo

— Z VSEH STRANI SVETA —

ANGLIJA Crossman o sprejemu Kitajske v OZN

London, 11. jul (Tanjug). — »Ali vlada še vedno podpira sprejem Ki- tajske v OZN, ali je sprejela ameri- ško stališče? To je vprašanje, na ka- tera ga bo moral Churchill jutri od- govoriti v Spodnjem domu, ko bo dal izjavo o svojih razgovorih v Wash- ingtonu.« Piše laburistični narodni poslanec Richard Crossman v današ- nji številki »Sunday Pictorial«.

Crossman poudarja, da ni upanja na trajno ureditev indokitajskega vprašanja, razen če ne bo sionela na tehle pogojih: premirje morajo za- jamčiti zahodne velesile in dežele vzhodnega bloka. Ko bo Kitajska podpisala ta sporazum, je ne bo moč več imeti za nezakonito in jo pustiti zunaj OZN.

ITALIJA Socialistično gibanje

Milano, 11. julija (Reuters). — Sedmi kongres socialističnega gibanja za evropsko federacijo je pozval Francojo in Italijo, naj brez odlašanja ratificirata pogodbo o evropski obrambni skupnosti. Kongres sodi, da je evropska obrambna skupnost po- vezana s temeljnimi potrebami, spri- čelo katerih noben Evropejec ne more ostati indiferenten. Kongres poudarja, da je ta skupnost najboljša pot, da se izognejo oživljenju nemškega mi- tarizma.

VZHODNA NEMČIJA Obsodba v Frankfurtu na Odri

Berlin, 11. julija (AFP). — Pred sodiščem v Frankfurtu na Odri je bila zaključena sodna razprava proti nekdanjemu direktorju kmetijskega

— Ali išče vodo?
— Bržkone je žejen...

(Karikatura M. Gricca)

V BOJU ZA MODERNO DRŽAVO ETIOPIJO

Odprava samovolje guvernerjev pokrajin in vzpostavitev trdne osrednje oblasti

Od posebnega dopisnika »Borbe«

Addis Abeba, julija. — Pred sprejemom ustave iz leta 1931 in kazenskega zakonika, ki je začel veljati leto dni prej, je celotna pravna ureditev Etiopije teme- ljila na določbah, zbranih v knji- gi »Fata Nagasta«. To knjigo so sestavili v XVII. stoletju koptski duhovniki, in sicer na osnovi pravnih določb, ki jih je skozi stoletja predpisovala Cerkev in ki so jih uveljavljali tako v okvi- ru njenega pravosodja, kakor tudi najvišjih državnih sodnih ustanov. Nižja sodišča pa so opravljala svoje delo kot pri drugih narodih na temelju običajnega prava.

Sedanja pravna ureditev Etio- pije, čeprav velja za vso državo, vselej naleti na taiste težave, s katerimi se vselej naprednejša zakonodaja spopade z ustaljenim običajnim pravom. Gre namreč za to, da uveljavljanje te zako-

nodaje prav zato, ker ljudstvo v vseh, tudi najbolj oddaljenih po- krajinah želi dobiti svojo pravi- co, pride navzkriž s sedanjo sod- no prakso. Vendar je treba ugo- tovit, da vzlic temu moderna za- konodaja, s katero urejajo last- ninske odnose, cerkvena vpraša- nja itd. prihaja čedalje popolneje do izraza ne samo v glavnih sre- diščih dežele, temveč tudi na po- deželju.

V Etiopiji delujejo naslednje sodne ustanove: vrhovno sodišče, pokrajinska, okrožna in občinska sodišča. Vrhovno sodišče ni stal- no na istem mestu, temveč po- tuje po deželi, njegovo najvišjo, smrtno kazen pa mora pred iz- vršitvijo potrditi cesar. Medtem ko je za zdaj zagotovljeno pra- vilno poslovanje vrhovnega sodi- šča, ne moremo tega reči tudi o nižjih sodnih organih. Zato je cesar, ki se posebno bori za uved-

bo sodobne zakonodaje in sploh za modernizacijo dežele, ukazal leta 1943, da tma vsaka stranka pravico zahtevati prenos svoje pravne zadeve z nižjih sodišč v pristojnost vrhovnega sodišča, in sicer brez slehernih stroškov. Ustanavljanje tašnega modernej- šega sodstva, razširjenje njegove dejavnosti zunaj glavnih središč dežele je nedvomno činitelj, ki ima določeno vlogo v boju za napredek Etiopije.

V boju za modernizacijo drža- ve je razen dela v sodstvu bilo veliko storjeno tudi na področju krepitve osrednje oblasti ter državne uprave glede na guverner- je pokrajin. V zvezi s tem je bilo zlasti veliko storjeno po vzpostavitvi federacije z Eritrejo septembra 1952, ko so vso Etio- pijo razdelili na 12 pokrajin. Na čelu teh pokrajin so plačani ge- neralni guvernerji, postavljeni od osrednje oblasti in cesarja v na- sprotnju s prejšnjimi časi, ko so guvernerji bili posebna oblast v državi, imeli svojo vojsko, pra- vico pobirati davke in razpisov- ati dajatve za vzdrževanje po- krajske uprave. Iz veljavnih pokrajinskih plemiških rodbin, raznih rasov, ki so po večini bili tista sila, katera je onemogočala enotnost države in njen napre- dek, se je cesarju posrečilo na- praviti uradnike — guvernerje, ki odgovarjajo za svoje ravnanje osrednjim oblastem.

Pokrajine so razdeljene na okrožja, ki jih je skupaj v Etio- piji 321. Le-ta vodijo guvernerji, ki so odgovorni generalnemu gu- vernerju pokrajine in ki vodijo krajevno upravo in policijo.

Tako organizirana osrednja oblast je odpravila stoletni pro- blem Etiopije: partikularistične in separatistične težnje posamez- nih pokrajin, katerih krmarji so postajali sila nasproti osrednji oblasti in cesarju, katerega moč se je čisto morala omejiti samo na mesto in okolico, v kateri je vladal. Zato v Etiopiji cesar ni imel svoje stalne prestolnice, temveč se je nenehno selil iz mesta v mesto, da bi obdržal svoj vpliv. Sedanji generalni gu- vernerji pokrajin nimajo več svoje posebne oblasti, niti nimajo pravice določati in pobirati dav- ke ali vsiljevati ljudstvu razne dajatve.

Cesar Haile Selasie si je mo- ral močno prizadevati, da bi utri- dil spoštovanje osrednje oblasti, kateri so nasprotovali predstavi- niki tistih velikih rodbin, ki so sodelovale z Italijani, dokler le- teh niso izgnali iz Etiopije 1941. l. V eni izmed največjih pokrajin — Tigri, kjer je bila nekoč pre- stolnica cesarstva, se je uprl leta 1943 sin rasa Sejuma, nekdanje- ga gospodarja te pokrajine, ki je sodeloval z Italijani, vendar je ostal guverner tudi po njihovem izgonu. Negušu se je posrečilo zatreti ta upor, rasa Sejuma pa so kaznovali tako, da je zdaj stalno v cesarjevi okolici v Addis Abebi, kjer uživa vse časti, nima pa pravice oddaljiti se. Podobno je bilo tudi z ras Hallom, ki je leta 1932 organiziral upor v po- krajinji Hodžam in ki je bil in- terniran na cesarskem dvoru, kjer je tudi umrl.

Zdravko Pečar

DANES PO SVETU

KITAJSKA IN ZDRUŽENI NARODI

Čimbolj se bliža prihodnje zasedanje Generalne skupščine, tembolj postaja pereče vprašanje, kako je s sprejemom Kitajske v OZN. Takšen položaj je na- stal sprito več med seboj prepletenih činiteljev: leto dni brez vojne na Ko- reji, dejavnost Pekinga na ženevski kon- ferenci in obisk njegovega ministrskega predsednika v Indiji in Burmi, narašča- joče potrebe štirinškega področja po večji trgovini s Kitajsko in napovedi splošni občutek, da napetost na svetu popušča. Vse to je povzročilo, da so nekatere zahodne države, predvsem Bri- tanijska (in Francija, če bo ugodno za- ključena indokitajska vojna), kakor tudi nekatere azijske dežele, odločene, da se bolj vneto zavzemajo za Kitajsko. Se- več. Začele so krožiti govorice, da bodo nekatere izmed teh držav letos pobudili glede sprejema Kitajske v OZN v na- sprotnju s prejšnjimi leti, ko je vselej SZ sprožila to vprašanje v OZN.

V ZDA, glavnemu nasprotniku vklju- čitve Kitajske v OZN, je to deli pole- mika v zvezi s tem vprašanjem, ki je odsever razpoloženja na drugi strani, do- segla vrhunec. Skoroda vsi najugled- nejši politiki te države, bodisi da so na kmrila ali v opoziciji, so v zadnjih dveh tednih spregovorili o tem proble- mu. Hkrati je to vprašanje, kot ena izmed točk dnevnega reda na washin- gtonskih razgovorih, bilo problem, v zvezi s katerim sta dve strateški za- misli priložili najbolj navzkriž.

Nasprotovanje Washingtona je bilo izraženo v akrajno odločni obliki. Ni bilo sporno vprašanje, ali bodo Kitaj- sko sprejeli ali ne bodo, temveč ali bodo ZDA v primeru, da bi se večina v Generalni skupščini izrekla v prid Pekingu, takoj zapustile OZN ali ne. V zvezi s tem se je Kongres razdelil v dve frakciji, izmed katerih je je Know- landova, ki se je zavzemala za odločno prekinitev stikov s svetovno organizacijo, po Eisenhowerjevi izjavi malo umaknula. Posebno pozornost svetovnega tiska pa je vzbudila Dullesova izjava na tiskovni konferenci in pravna argumen- tacija ameriškega stališča (dvotrajna večina, pravica do veta, sprejem vlad, a ne držav itd.), katero bodo ZDA uve-

ljavile na prihodnjem zasedanju Gene- ralne skupščine.

Razlike med britanskim in ameri- škim stališčem o tem vprašanju izvirajo od tod, ker prvi, kot pravi Selwin Lloyd, priznajo dejstvo, vlado da leto, medtem ko drugi, presojajoč stvari z ideološkega stališča, v glavnem govor- o »neveljavilnosti režima« in podobno.

Hkrati je vsak dan razne vlade po svetu izrekajo »ne« ali »proti«, in sicer s tem, da običajno sprejemajo britanske ali ameriške argumente.

V dneh, ko se tako temeljito pri- pravljajo na ponovno obravnavanje tega vprašanja v Generalni skupščini, je treba preudariti, do kakšnih posledic utegne privedi ena ali druga rešitev.

Ni moč zanikati, da bi najnormal- nejši kriterij moral biti v iskanju vsaj približnega odgovora na vprašanje, ali bi sprejem Kitajske v Organizacijo združenih narodov pozitivno učinkoval na nadaljnji potek mednarodnih odno- sov za ureditev spornih vprašanj.

Takšno merilo zasluži vsekakor, da ga povsod uveljavljajo. Ni namreč naj- važnejše vprašanje, ali odobravanjem se- danjo ureditev na Kitajskem ali ne, to je stvar Kitajcev. S sprejemom Kitajske v OZN ne bi v tem smislu niti izrekli sodb. Prav tako to nikakor ne bi po- menilo, da smo tudi odobrili njeno zu- nanjo politiko. Gre samo za priznanje objektivne stvarnosti, priznanje, da živi in deluje država s pol milijardi prebiva- lcev, katere obstoj je močno občuten, in napoved je za polnopravno se- danjo ureditev na Kitajskem tako za njo samo, kakor tudi za OZN in da ta izo- lacija to državo sili v tisto smer, ka- mor tudi sama vedno ne želi iti.

Kam pa lahko privede Kitajska trajna izolacija od ostalega sveta? Mo- ra diti, kot se da pričakovati. Spom- nimo se samo izkušenj s Sovjetsko zvezo in pečata, ki ga je njenemu razvoju vitišnila izolacija. Posledice torej lahko postanejo nevarne — trajno nevarne.

O vsem tem bi morali razmisli- ti, ki bodo odločali o tem vprašanju. Zlasti tisti v ZDA, katerih tisk je s pretiravanjem razburil malone ves narod.

O. Miličević

Industrijska proizvodnja narašča

V maju je bila za 19% večja kakor lani v tem mesecu

Naši osnovni gospodarski kazalniki za mesec maj, ki jih je objavil Zvezni zavod za statistiko in evidenco v svojem glasilu »Indeks«, kažejo, da se je jugoslovansko gospodarstvo v tem mesecu ugodno razvijalo. Obseg industrijske proizvodnje je bil letos v maju za 19% večji kakor lani v maju, v prvih petih mesecih letošnjega leta pa za skoraj 12% v primeri z istim razdobjem lanskega leta in to navzlic zastoji v januarju in februarju zaradi pomanjkanja električne energije.

Tudi v ostalih osnovnih panogah se proizvodnja razvija po planu. Tako izkazuje eksploatacija gozdov v primeri z lanskim majem zmanjšanje za 20%, kar priča, da se omejuje sečnja lesa. Proizvodnja v gradbeništvu pa kaže navzlic poznemu začetku gradbene sezone povečanje v primeru z lanskim majem za 11%.

ZAPOSLENOST NAGLO NARAŠČA

Z naraščanjem obsega industrijske in ostale proizvodnje se naglo dviga tudi število zaposlenih delavcev in uslužbencev v gospodarstvu. O gibanju zaposlenosti v maju še niso znani podatki, pač pa so znani za april. V tem mesecu je bilo v gospodarstvu zaposlenih okrog 140.000 delavcev in uslužbencev več kakor lani v istem mesecu. Povečanje znaša v primeri z lanskim aprilom 10%. Četudi je to razveseljavajoč pojav, vendar kaže po drugi strani, da se produktivnost dela od lanskega leta ni bistveno povečala, saj se je zaposlenost dvignila skoraj vzporedno z naraščanjem proizvodnje, medtem ko je v zadnjih dveh letih proizvodnja mnogo hitreje naraščala kakor zaposlenost.

V MAJU LETOS NAJVEČJI IZVOZ

Promet v trgovini na drobno je bil v maju sicer nekoliko manjši kakor v prejšnjem mesecu, vendar pa je za 12% večji kakor lani v maju. V trgovini na debelo se je promet dvignil nasproti lanskemu maju v večjem obsegu, namreč za 17%, kar je očitno pripisati okolnosti, da je trgovina na drobno po postopni osamosvojitvi poslovalnic v večji meri navezana na to, da se oskrbuje z blagom v veletrgovini.

Bistveno se je v maju povečal naš izvoz, hkrati pa se je zboljšala naša trgovinska bilanca z inozemstvom. Naš izvoz se je v tem mesecu letos prvič povzpeli čez 6 milijard din. Vrednost celotnega našega izvoza v maju je

Obletnica I. tankovske brigade na Vrhniki

Kot v mnogih krajih Slovenije, bodo tudi na Vrhniki imeli svoje posebno proslavo »Dneva vstaje«. Organizacije Zveze borcev na Vrhniki in okoliških vasi pripravljajo v soboto, 17., in v nedeljo, 18. t. m., proslavo obletnice ustanovitve prve tankovske brigade. Na to pomembno obletnico so povabili vse borce in tankiste iz te brigade. Obenem pripravljajo tudi več partizanskih pohodov v okolico in zbirajo orožje in drug material za razstavo, pri čemer jim pomagajo tudi pripadniki JLA.

K. M.

skrčil, in sicer na 9,5 milijarde din nasproti 11,2 milijarde v lanskem maju.

KAKO SE GIBLJEJO CENE

Naraščanje cen, ki ga opažamo od začetka leta, se je v maju, kakor vse kaže, nekako ustavilo. Indeks cen v trgovini na drobno, račun na osnovi povprečja v lanskem letu (100), se je od konca lanskega leta dvignil od 87 in 96. Primerjava z indeksom v lanskem maju, ki je znašal 117, nas ne sme pripeljati do napačnega sklepa, da so letos cene vendar še precej nižje, kakor so bile lani. F. S.

TEDENSKI GOSPODARSKI PREDLED

Delavsko upravljanje na železnicah

Volitve v organe delavskega upravljanja na železnicah bodo kmalu končane. Delavske svete ima zdaj tudi najmanjša železniška delavnica in podjetje, v minulnem tednu pa so bili konstituirani upravniki odbora večine železniških direktij.

S formalno pravnega stališča bi bilo s temi volitvami dokončno vzpostavljeno delavsko upravljanje tudi v tej gospodarski panogi. Toda ta nova socialistična pridobitev bo dobila svojo stvarno vsebino — takšno, kakršna se je že uveljavila v ostalih podjetjih — šele v praksi delavskih svetov in upravnih odborov železniških podjetij in direktij. Tu gre namreč za specifično gospodarsko dejavnost in za posebno organizacijo dela, za tehnološki proces in posebno, neposredno odgovornost nasproti družbeni skupnosti.

Nasproti družbi imajo železnice iste obveznosti kakor vsako podjetje. Železniške direktije (ki obsegajo področje ene republike ali pokrajine) imajo zdaj v svojem okviru transportno in več samostojnih podjetij, ki poslujejo kot gospodarske enote že več mesecev. Specifičnost te panoge pa bo v delavskem upravljanju o osamosvojenih železniških enotah vsakega sprožila več vprašanj, ki jih prej ni bilo v ostalih gospodarskih panogah. Vsa železniška podjetja so predvsem celota, ki mora poslovati enotno.

Poseben položaj železniških podjetij se zrcali v tem, da se morajo držati nekaterih elementov, ki morajo biti v interesu celote enotni za vso državo. To so tarife in vozni red. To pa ne pomeni, da se razvija proo in drugo brez njihovega sodelovanja. Na podlagi kalkulacij in stvarnih stroškov, ki jih izračuna eno železniško podjetje, se obračunava cena prevoza od kilometra, v tem ko je vozni red kolektivno delo več ustanov, zlasti gospodarskih organov in organizacij.

Zaradi tega specifičnega položaja železniških podjetij so prej nekateri mislili, da na železnici sploh ni moč ločiti obratov niti uveljaviti kakršne koli reorganizacije. Toda praksa je pokazala, da je to možno in da bo prav nova organizacija pripomogla k odstranitvi pomanjklivosti v sedanjem poslovanju, razvijanju

pobude za izboljšanje delovnega sistema in odkrivanju notranjih rezerv.

Organi delavskega upravljanja na železnici bodo našli polno vsebino dela, čeprav bomo sadove videli šele čez nekaj časa. Zdjaj je glavno, da podjetja na takšni stopnji razvoja delavskega samoupravljanja ne pozabijo na korist celote.

N. Djurić

Živeti hočejo na naš račun

Sredstva socialnega zavarovanja pripadajo le tistim, ki so do njih res upravičeni

Socialno zavarovanje pomeni za naše delovne ljudi veliko pridobitev. To se zlasti velja za našo državo, kjer je socialno zavarovanje tako napredovalo, da moramo celo razpravljati o tem, ali zaradi širokosti moremo presegati lastne zmogljivosti. Pri tem gre za to, da posamezniki neposredno izkoriščajo sredstva socialnega zavarovanja, saj vemo, da nekateri izsiljujejo bolniški dopust samo zato, da ga lahko uporabijo za opravljanje domačih, poljskih ali obinskih del. So tudi primeri, ko nekateri zavarovanci prodajajo zdravila tistim, ki niso zavarovani. Pri uveljavljanju pokojninskih in invalidskih pravic pride celo do krivih pričevanj. Nekateri tako primere so sodišča že obravnavala, revizije, ki pravkar opravljajo svoje delo, pa odkrivajo še nadaljnje primere.

Delovni ljudje, ki ustvarjajo sredstva socialnega zavarovanja, se seveda zelo zanimajo za to, kako se ta sredstva uporabljajo. Zato je tudi prav, da poznajo posamezne škodljivce, ki kakor kolonizatorji hrošči uničujejo sredstva, ki si jih delovni ljudje ustvarjajo za svojo višjo življenjsko raven.

Med take spada Joža Jelačin, medicinska tehničarka v Slajmerjevem domu v Ljubljani. V ustanovi si je preskrbela bolniški listek za brezplačno zdravljenje svojega moža, češ da je brez dohodkov, da ga mora vzdrževati. Ustanova ljubljanske poliklinike ji bolniškega listka ni dala, zato je sklenila priti do bolniškega listka na nepošten način. Poiskala si je pomoč Antone Trnko, medicinske tehničarke v Slajmerjevem domu, in neke Olge iz Dalmatinove ulice, ki sta z lažnim pričevanjem (dokaz: dopis tajništva št. 11.267-54-CK na pravnem oddelku MLO Ljubljane) izposlovali brezplačno zdravljenje. Ugotovitve pa kažejo, da Ivan Jelačin, mož Jože Jelačin, ni reven, saj ima kot za-

sebnik predpisane 128.000 din letne davčne osnove za stavbe in zemljišča ter prejema znatne najemnine brez odbitkov. Se po-

sebnostno ostro obsodbo pa zaslužita Joža Jelačin in Antone Trnko zato, ker sta zdravstveni delavki, saj so zdravstveni delavci v prvi vrsti dolžni čuvati sredstva socialnega zavarovanja in vzgajati nezavedne ljudi, ki bi neupravičeno hoteli uporabljati ta sredstva. V takih primerih ni dovolj, da škodljivce javno kritiziramo, temveč je nujno, da se zavodijo za socialno zavarovanje lotijo zakonitih ukrepov proti škodljivcem. Pa tudi uprava policije ne bi smela molče mimo tega primera.

Jakob Kvas

Risarsko - slikarska šola KPD „IVAN ROB“

Ob zaključku vsakega šolskega leta prireja risarsko-slikarska šola KPD „Ivan Rob“ razstavo del svojih obiskovalcev. Razstavi risb sledijo letos prvič tudi ulazi in akvareli, ki naj prikazujejo delovanje in uspehe te edine tovrstne šole pri nas. Razumljivo je, da se pri teh delih, ki so nedvomno odraz resnega dela, ne moremo spuščati v globlja razpravljanja in ocenjevanja; umetnost je pač proces dolgega študija in zorenja. Kljub temu pa nekatera dela razodevajo precejšnjo stopnjo znanja, ki je pri takih »ustvaritvah« boljša od običajne tehniške znanja kot lastnega izraza.

Risarsko-slikarska šola KPD „Ivan Rob“ deluje kot sekcija društva in zbira v svojem krogu vse, ki imajo veselje do risanja ali slikanja, pa naj izhajajo iz zgozlj zabavnega značaja ali iz resnejšega namena. Izkušnje iz prejšnjih let so pokazale, da je delo trepo zaradi neizredne organiza-

cije, zlasti finančnih vprašanj. Sedaj uvaja šola bolj preciziran program dela, tako v pogledu organizacijske kakor pedagoške strani. Anketa med obiskovalci je pokazala odobravanje programa bodočega dela, ki naj bi bilo bolj sistematično in naj bi poleg praktičnega dela obsegalo tudi določen del teorije.

Problem zase je pedagoško delo v šoli, ki ima pač svoje posebno obliko, glede na specifični položaj šole in sestav obiskovalcev; tako po njihovi nagibih likovnega udejstvovanja, kakor po izobrazbi. Dosedanji način dela ni ustrezal zahtevam ter se zato z novim šolskim letom uvaja nov način, ki li kar najbolj zadovolji vsakogar, ki mu je upodabljanje pri srcu. Na strokovno osposobljen, usmerjal, mu nudil svojo pomoč pri razvijanju njegovih sposobnosti, ter ga estetsko vzgojil. To pa je lepi osnovni namen, ki po njem šola stremi.

Vojko Tkave

se je upokojenec neke ustanove, ki vse življenje ni napravil nobene kretnje, podobne telovadbi, oprt na palico komaj razvite mišice, bivši konjeniški kapetan je stal raven ko sveča, sodni pisar pa upornega hrbta. Vsi so bili povsem zdravi. Toda »premagala« jih je starost.

To so bili prvi elementi, s katerimi so začeli zdravniki svoje proučevanje. Potlej so v časnikih objavili kratko vest, da vabi institut vse nad 60 let stare ljudi. Govorili so z dr. Smolnaka. Ta je bil čil, drugi sploh ni mogel hoditi, eni so bili mišavi, drugi preveč rejeni. Vsi so bili povprečno stari približno velikega mesta, nekateri izmed njih rojeni Beograjdani, z doštudiranimi otroki in že odraslimi vnuki. Zdravnik za športno medicino jim je pojasnil namen ankete. Povedal jim je, da zdravniki proučujejo vpliv telovadbe na staranje, ljudje pa so se hoteli »rešiti« starosti. Začeli so trenirati. Zoge, drog, hoja, tek, plavanje. Minila sta komaj dva meseca, pa so se počutili mnogo bolje kakor prej. »Smo kakor pomlajeni,« je dejala neka priletna ženska, »da sami ne razumemo, kaj se je zgodilo z nami.«

Kdaj se začne starost?

Na to vprašanje zdravniki ne morejo odgovoriti, ker se meja človekove sposobnosti za življenje in delo čedalje bolj podaljšuje, kar je treba pripisati modernemu življenju, splošnim higijenskim razmeram in življenjskemu standardu. Glede let so celo mnogi mnogih znanstvenikov deljena, ker eni pravijo, da se začne starost s 56., drugi s 60., tretji s 63. in celo s 70. letom. Dr. Smolnaka trdi, da se začne starost med 65. in 75. letom. Za povprečno starost ljudi na svetu pa velja 61 let. Pri nas je povprečje človeškega življenja nekoliko pod 55. letom.

Mnogi zdravniki in znanstveniki se ukvarjajo s proučevanjem posledic, ki nastanejo za človeka in njegov organizem, ko neha delati. Temu cilju so posvetili vso svojo dejavnost Birger in njegovi učenec, dalje Pintar, Schabe, Millman, Werbel in Ružička. Prišli so do spoznanja, da dolgoletno človeškega življenja narašča sorazmerno z naraščanjem življenjskega standarda. Stevilke, ki jih bomo uporabili, to res dokazujejo. Po neki statistiki, sestavljeni o razmerah v ZDA, je število nad 60 let starih ljudi v zadnjih sto letih naraslo od 2,6 na 7,6%. Po neki drugi statistiki bo v Ameriki leta 1960 že 14 milijonov nad 60 let starih ljudi. Tudi v naši državi število starih ljudi narašča. Leta 1926 jih je bilo 5,27% vsega prebivalstva, lani pa že 6,4%.

Zdravniki za športno medicino proučujejo to vprašanje, ker so na podlagi opazovanj v lastnem okolju prišli do spoznanja, da dela telovadba človeka mladejša tudi na stara leta. Mnogi ljudje pa to ne mislijo dovolj, in celo v najbolj razvitih deželah (denimo v Ameriki, kjer znaša povprečna starost 70 let), lahko najdeš takšne paradokse: dolgoletno življenje narašča, človekova sposobnost, da zadovolji svoje potrebe, pa je ostala na isti ravni, kakor je bila pred sto leti. Človeško življenje se je podaljšalo in treba ga je izkoristiti. Toda, kakor je rekel nam zdravnik Barberi, ne zadostujejo samo leta življenja, marveč je potrebno življenje let. Skupna naših zdravnikov vidi prav v tem podlago za svoje delo.

Štiri tisoč pod šotori

Mnogo zraka, vode, sonca za naše pionirje na počitnicah

Letos bo preživel na štiri tisoč naših pionirjev in mladincev pod šotori svoje počitnice. Društva prijateljev mladine, okrajni pionirski sta-rešinski sveti, taborniki in v večjem številu letos tudi še »Partizan« organizirajo ta taborjenja za naše najmlajše. Poleg tega pa bo Zveza borcev tudi letos poslala večje število otrok naših padlih borcev pod šotore in v kolonije. Okrajni sveti za socialno skrbstvo in zdravstvo organizirajo številne kolonije, bodisi ob morju, bodisi v planinskih predelih, kjer si bodo opomogli ter popravili zdravje. Lepo število naših otrok je že odšlo v Avstrijo v kolonije in bode na obalah koroskih jezer preživel svoje počitnice, medtem ko se bodo avstrijski in koroski otroci sončili na obali našega Jadrana.

Primorski pionirji bodo v enajstih izmenah taborili v Juliju in avgustu deloma ob morju pri Reki in v Omisli, deloma ob Krki in tudi ob Soči. Skupno bo šlo na taborjenje, ki ga prireja okrajni DPM in taborniki okrog 450 pionirjev in pionirk.

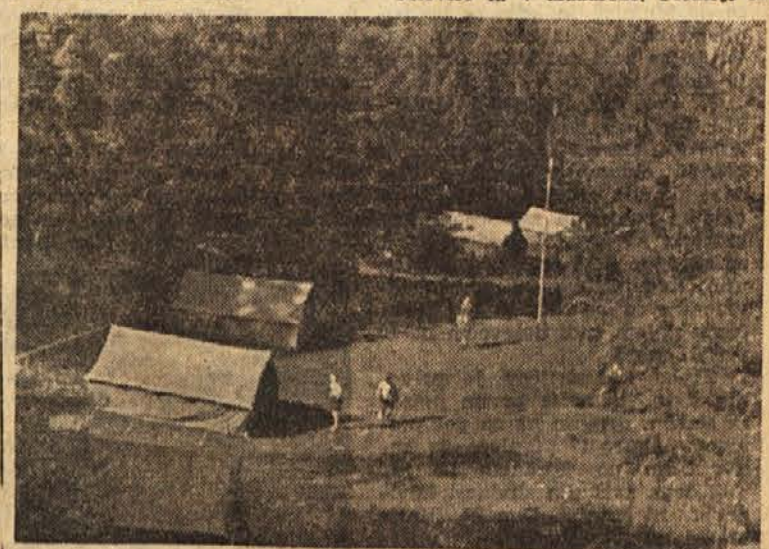
V Mariboru in v Ljubljani pa so decentralizirali pionirsko taborjenje, tako da organizacija ni več v rokah neke centralne organizacije, ampak posamezna DPM samostojno organizirajo taborjenja. Tako bo n. pr. okrog deset DPM v Ljubljani peljalo v tabore pionirje svojih terenov in bo tako prešlo pod šotore svoje počitnice v Beli Krajini, na Visokem, ob Sori ter v Rovinju, na Hvaru in še drugod nad 700 pionirjev v 15 izmenah. Enako je v Mariboru, kjer tudi posamezna DPM in TVD Partizan organizirajo za okrog 600 pionirjev taborjenje na Pohorju, na Gorenjskem in ob morju. Tudi delovni kolektiv tovarne Vigonjka bo poslal pionirje svojih delavcev na taborjenje. Za pionirsko taborjenje je deljansko vedno več zanimanja.

Slovenščina, ki so najbolje organizirali letošnja pionirska taborjenja, bodo šli taboriti na morje, v Mozirje in celo na Soro. V šestih izmenah bo taborilo nad 250 pionirjev iz našega koroskega kota in Dravske doline. Tudi 40 pionirjev iz Soščanja

bo taborilo v Bohinju, dočim bodo Celjani poslali v Bovec, Mozirje in v Bakarac 250 pionirjev v štirih iz-

menah. Poleg tega pa je Zveza prijateljev mladine Slovenije s posebno subvencijo omogočila, da bo šlo taboriti iz Celja in okolice okrog 130 pionirjev onih družin, ki so bile najbolj prizadete po zadnji elementarni katastrofi.

Pionirji ljubljanskega okraja gredo na Pohorje, kjer bo taborilo okrog 110 pionirjev. Ptužani se bodo po taborili v Stattenbergu, dočim se Soščanci se niso odločili, kam bodo šli. Ob Sori, v Rakitni in v okolici Kamnika bo taborilo okrog 130 pionirjev iz ljubljanske okolice, dočim bo okrog 200 Kranjčanov tudi šlo na taborjenje, pa če ne vedo kam. 80 pionirjev iz okraja Radovljica bo šlo na Jelovico in v Makarsko. Pionirji in

mladinci iz naših revirjev bodo pod vodstvom tabornikov šli v Belo krajino, v Bohinjo in na Soro, kjer bo taborilo okoli 300 pionirjev in 50 mladincev. Druga skupina pa bo letovala v dveh izmenah po 50 pionirjev v Pulju. DPM Retče bo samo priredilo za 100 svojih pionirjev taborjenje v Sopotu.

DPM pa bodo poskrbela tudi za one, ki ostanejo doma. Z njimi bodo priredili številne izlete, tudi pohode in celo taborjenja za dan ali dva. Pionirji iz Hoč pa nameravajo dvajset dni potovati po Sloveniji.

Tako je tudi letos za naše najmlajše poskrbljeno, da bodo preživel svoje počitnice čim lepše ter da bodo čim več na svežem zraku, na soncu in v vodi.

Vilko Kolar

Ob sobotah dopoldne:

„Samo v trgovino skočim“

Odkar so trgovski uslužbenci sklenili, da bodo ob sobotah dopoldne dela prosti, se je podoba ljubljane na dan pred zaključkom tedna močno spremenila. Zivahnega vrvenja po trgovinah in cestah ni več, tako da je videti mesto precej pusto, česar ne spreminjajo niti dejstva, da imamo v Ljubljani prav sedaj kulturni festival. Tem več vrvenja in prepiranja po trgovinah pa je sedaj ob sobotah dopoldne. Lahko je ženski, ki ji je gospodinjstvo celini posel. Huje je za one številne zaposlene ženske, ki se ves teden hranijo v menzah, ob nedeljah pa imajo navado, da same pripravijo zase in za družino kosilo in večerjo doma.

Po nobem trgoškem urniku jim ne preostane nič drugega, kot da ob sobotah dopoldne za hip skočijo v delikateso ali trgovino z zelenjavo, kajti to blago se poleti hitro pokvari in nikakor ne gre, da bi ga kupovale že ob petkih dopoldne. Nervozna v trgovini je zato ob sobotah popolnoma razumljiva — naval je velik, čakanje nezgodljivo. Marsi katera se boji, da ne bo prej ali slej v službi zapostavljena. Nekaj podobnega se dogaja tudi onim, ki bi radi ob nedeljah na izlet. Sveže salame, šunke in podobnih dobrot ni mogoče kupiti že dva dni pred nedeljo. Pokvarijo se, razen tega pa letos v petek težko presoditi, ali bo v nedeljo zaradi premene mogoče na izlet. In tako si tudi hribolazci, planinci in izletniki utrgajo ob sobotah dopoldne del službenega časa za nakup po delikatesah in trgovinah.

Mislim, da bi bilo napačno, ko bi od trgovskih uslužbencev zahtevali, naj bodo na uslugo potrošniku ob osnem času. Toda mnogi zaposleni obetujejo, da je prav sobotni popoldan zelo neprimeren dan za delopust. Pol manj skrbi bi jim delale zaprte trgovine kak drug popoldan v tednu. Skoraj bi tudi podomili o tistih statističnih podatkih, ki so kazali, da je ob sobotah najmanjši promet po trgovinah. Domoljubno je to zlasti za delikatese. Te domne nam potrjuje tudi nedarna razprava v mestni skupščini, ko so sklepali o prostem sobotnem popoldnevu in ko je bilo ob upravljanju, ali naj bi v Ljubljani za ta dan uvedli nekeke dežurne prodajalce, čuti opazko: bilo bi krivično, če bi bile take dežurne prodajalne deležne velikega prometa, medtem ko bi se zaprle obrisale pod nosom.

In vendar bi bilo nemara prav, da bi osakra soboto popoldne bilo nekaj »dežurnih« trgovin. S tem bi prišli ostali trgovski uslužbenci le na svoj račun, potrošniki pa bi bili tudi zadovoljni.

M. N.

Življenje se je podaljšalo

Mladi ljudje ne mislijo radi na starost. Zato ta rubrika ni posvečena njim, pa tudi ne izključno ljudem srednje starosti in že zelo stari. Dobro bi pa bilo, da bi se mnogi zanimali zanj. Pri nas namreč ljudje ne žele zvedeti za prave vzroke starosti, a kdo ne bi hotel ostati čil in krepak, ko je že prileten.

V Beogradu so ljudje, ki se ukvarjajo s tem vprašanjem. Gre za skupino ugodnih zdravnikov iz raznih zdravstvenih ustanov. Pročitati hočejo videz povprečno starega človeka pri nas in v zvezi s tem jih v nekaj minutah podrobno pojasniti. Kakor vemo, se je človeško življenje povprečno znatno podaljšalo, odstotek starih v odnosu na število mladih narašča, ničesar pa ne storimo, da bi se tudi delovna sposobnost teh ljudi vzporedno z leti nadaljevala.

Znani zdravnik svetovnega slovesa dr. Aschof, ki se ukvarja s proučevanjem na tem področju, trdi, da je naravna biološka smrt izredno redek pojav in pravzaprav človek ne umrje, marveč ga ubijejo. V podkrepitev te trditve on, pa tudi drugi, kakor Buffon, Dolore, Haller itd. menijo, da bi moral človek živeti 120, 150 in še več let, to se pravi pet- do šestkrat dlje kakor doslej. Iz tega sledi, da je človeško življenje zdaj mnogo krajše, kakor bi moralo biti.

Ob upoštevanju tega dejstva so se skušali naši zdravniki povsem stvarno lotiti proučevanja tega vprašanja. Ne da bi se mnogo spuščali v to, ali in kdaj bo vsak človek živel po 100 let in še več, so povzeli samo glavno težo: kako v sedanjih razmerah pomagati našemu staremu človeku, da bo bolj zdrav in krepak, in drugič, kaj storiti, da bo vzporedno z naraščanjem števila let in gnetnih zahtev življenja tudi fizična sposobnost ljudi naraščala, ne pa padala.

Majhna anketa v DIF

Na nedavnem kongresu zdravnikov za športno medicino v Beogradu je naš zdravnik dr. Vojin Smolnaka prebral razpravo o telovadbi in staranju. Razprava je bila plod dolgotrajnega proučevanja, katerim so se razen dr. Smolnake ukvarjali tudi docent dr. Radmilko Anastasijević, prof. dr. Mihajlo Andrejević, prof. dr. Miodrag Vučić, asistent Miodrag Vitas, prof. dr. Božidar Djordjević, dr. Ivan Janković, docent dr. Petar Kostić in prof. dr. Jovan Ristić. In vsi se strinjajo v mnenju, da je odmerjeno človeku krajše življenje, kakor bi mu moralo biti. Njegovo življenje se je v primerjavi s prejšnjimi časi podaljšalo, umrje pa prei, preden doseže relativni začetek starosti. Ali imamo zdravilo proti temu in kaj bi lahko preprečilo tako hitro propadanje človeškega organizma?

Na to vprašanje, gledano z oči zdravnikov specialistov in zdravnikov za športno medicino, so odgovorili pozitivno. Po njihovem mnenju bolezn staranja sploh ni. Organizem se

od dela troši, delo pa mu znova vrača energijo. Zdravniki so sklenili z očitnimi primeri podpreti svoje trditve o možnosti, da bi ostal človek za delo sposoben tudi, ko je že prileten. Skozi ambulantno dr. Smolnake v Državnem inštitutu za fizikotelo je šlo približno 1000 ljudi, starih od 45 do 60 let, torej v letih, ki veljajo pri nas za začetek starosti. Zdravniki so zbirali zanimive podatke. Kolikor ljudi, toliko različnih konstitucij. Toda vsem ko je bivši trener, star 60 let, stal pred zdravnikovim fotografskim aparatom povsem vzvratno,

NAŠA ANKETA O GLEDALIŠKIH VPRAŠANJIH

Poklicno gledališče na Jesenicah?

Prispevek h gledališki problematiki podeželja

(Nadaljevanje iz konca)

Ze pred leti, sočasno z ostalimi, je bilo tudi na Jesenicah sproženo vprašanje poklicnosti gledališča, toda ne dovolj resno, niti niso bili dani najosnovnejši pogoji, kajti gledališče je živelo od dokaj bome in precej slučajne subvencije. Ko je jeseni 1952 prevzel vodstvo gledališča po principu samoupravljanja iz kolektiva izvoljeni Gledališki svet, se je situacija izboljšala. Gledališče je zdaj zagotovljena subvencija v merilu njegovega obsega dejavnosti s perspektivo, da se razvije v osrednjo okrajno kulturno ustanovo, ki bo predvsem v najširšem tehničnem smislu pomagala z izposojanjem garderobe in rekvizitov ter izdelavo kulisa okrajnim odrom. Ta perspektivnost pa se zelo počasi ali skoraj ne uresničuje, saj subvencija ne obsega nobenih dodatnih sredstev za ustvarjanje fundusa in je gledališče samo v veliki meri odvisno od Ljubljane, kaj šele, da bi izdatno pomagalo drugim. Na bazi te tehnične izpopolnitve gledališča pa je bila osnovana tudi perspektivnost profesionalizacije gledališča. Mislim, da ni treba posebej poudarjati pogojenosti in odvisnosti slehernega resnega in zlasti poklicnega gledališkega dela od primernih tehničnih in materialnih

osnov, ki jih ne predstavlja samo vsaj zadovoljiva hiša. Izkusnje Kranja in Postojne dovolj povedo, še več pa nova moderna hiša celjskega gledališča. Jeseniški oder po osnovnih dimenzijah sicer odgovarja sodobnim zahtevam, skrajno zastarele tehnične naprave in več kot utesjenost ostalih gledaliških prostorov pa okrnjujejo delo že v sedanjem obsegu. Sleherni poklicni gledališki kolektiv bi bil postavljen pred problem, kakršnega doživlja v Kranju in Postojni s podobnimi možnostmi njegove rešitve. Izdatne investicije, ki bi bile potrebne za ureditev hiše, iztlačijo vprašanje, če bi ne bilo primernejše graditi sploh nove moderne hiše, kot je po urbanističnem načrtu Jesenic tudi predvideno, s tem pa se seveda tudi odlašajo z eno ali drugo rešitvijo, ne glede na možnosti dosegljivih investicijskih sredstev.

Prizor iz Budakovega »Metelca« v jeseniškem mestnem gledališču

TUJI TISK O ČRNSKI FOLKLORNI SKUPINI:

Njihovi plesi so nežni in hitri

Kot smo že poročali, bo v drugi polovici julija gostovala v Jugoslaviji črnska folklorna skupina. Imenuje se po njenem ustanovitelju in voditelju Keiti Fodebi, profesorju francosčine v francoskih severnoafriških kolonijah, ki je na številnih gostovanjih po Evropi dosegel z afriškimi plesalci ogromne uspehe.

»Njihove pesmi in plesi« piše tuji tisk, »so hkrati divji in nati-

ivni, nežni in hitri, toda vsi so ritmično nenavadno izraziti. Vsa ta folklorja je silno avtentična in prikazuje vsakdanje življenje afriškega ljudstva.« Ali: »Nič ni bolj dinamično, bolj živo in bolj pestro od teh pesmi in plesov, s katerimi črnci izražajo tako poljska dela kot svoja obredja. Plešajo, kadar so srečni, kadar je zamlja dobro rodila, kadar jih doleti nesreča, kadar so zaljubljeni — plešejo svoje življenje.«

Igor Vasiljev: Človek s savskih bregov.
(Slika je bila razstavljena na majski razstavi ULUS v Beogradu)

IZ NAŠIH KINODVORAN

LYDIA BAILEY

Scenarij: Michael Blankfort in Philip Dunne po romanu Kennetha Robertsa. Režija: Jean Negulesco. Kamera: Harry Jackson. Glasba: Hugo Friedhofer. Plesi: Jack Cole. V glavnih vlogah: Dale Robertson, Anne Francis, William Marshall. Proizvodnja: 20th Century-Fox 1951. Podjetje za izposojanje filmov Ljubljana.

Romani tudi pri nas znanega ameriškega pisatelja Kennetha Robertsa so že večkrat zaživeli v filmu. Med njimi je najpomembnejši film po znanem romanu »Severozahodni prehod«, ki ga je leta 1940 izdelal režiser King Vidor in ki je v glavni vlogi nastopil Spencer Tracy. Tega filma bi se pri nas prav

gotovo bolj razveselili, kot pa filma »Lydia Bailey«, ki je posnet po romanu istega pisatelja. Romana »Lydia Bailey« ne moremo šteti med Robertsova boljša dela. To je pustolovski roman, prilagojen okusu nezahtevnih bralcev, kar se močno pozna tudi v filmu, saj sta — kot pravilo — scenarista odstopila od njega le tedaj, kadar je bilo mogoče dinamično dejanje še povečati. In tako je nastal eden tistih filmov, v katerih »gori kri kot ogenj«, kjer so razbojniki samo razbojniki, junači in junakinje pa se čista, neomadeževana in brezmejno junaška končno združita v plemeniti ljubezni. Skratka, nastal je film, ki je kljub barvam popolnoma črna-bel.

Avanturističnih filmov smo v zadnjih letih videli precej in priznati moramo, da so bili v večini zelo, zelo slabi. »Lydia Bailey« pa je dober film. Vsaj v svoji vrsti. Toda razumimo ta »dobro« takor dobro le po realizaciji (a ne odličnosti), nikakor pa ne po svoji umetniški vrednosti. Kljub temu da ga krasi vse običajne soddike podobnih filmov, ima nekaj, česar večina teh nimajo: svojstven ritim, dinamiko, lepe prizore in barve in neobčutljiva (vsaj za tak film) dobro delo kamere.

Glavni motiv zgodbe je boj hatitskih domaćinov-črncev proti Napoleonovim osvajačem. S tem dobi film nekaj zgodovinskih nadih (seveda tipično hollywoodski, z vsemi značilnimi potvarjanji) in nas kljub nekaterim zelo naivnim prizorom, ki pa brne od napetosti, divje junaštva in prehitelvaločega se dejanja, prilepi, da neprestano pričakujemo, kaj se bo zgodilo. Skratka, klovbojka na račun osvobodilnega boja tamkajšnjih domaćinov.

Prizor iz filma »Počitnice v Rimu«

Razstava T. Krizmana v Moderni galeriji

Tomislav Krizman: »Ob Ohridskem jezeru«, tempera.

Med drugimi jugoslovanskimi pokrajinami je T. Krizmana večkrat zamikala tudi Makedonija s svojim bogastvom pokrajinskih motivov in slikovitimi spomeniki srednjeveške makedonske arhitekture. Prvič je potoval tja takoj po balkanskih vošnjah l. 1913 in kasneje še večkrat. Leta 1917 in 1918 je izdelal veliko in malo mapo motivov iz Makedonije

II. ljubljanski festival DVA VEČERA OPERNIH ARIJ

Nazorna ilustracija k povedanemu sta oba večera opernih arij (I. in II. julija). V ulakršen širši, enoten programski načrt nista sodila. Tu seveda ne pomeni, da sama na sebi nista bila dobro zasnovana. Sestavljena sta bila tako, da sta morala malone kot z zanesljivostjo fizikalnega za-

kona privabiti občinstvo, kar se je tudi res zgodilo. Prvi spoved je spremljal Bogu Leskovic z orkestrom ljubljanske Opere, a peli so Nada Vidmar, Vilma Bukovec, Rudolf Francel in Friderik Lupas; na drugem večeru so nastopili gostje Vale. rila Heysova, Nada Putarjeva, Anton Dermota, Vladimir Ružičak in Tomislav Neralic, a spremljal je orkester zagrebške Opere pod dirigentom Demetrijem Zebretom.

Vsi izbrani solisti so »zakreditirani« pri našem občinstvu in njihovi splošni odlik tu ni treba posebno naštevati, ker jih občinstvo že dobro pozna. Prvi večer je bil za splošno presenečenje nesorazmerje med prvimi in drugimi deloma sporeda. Po izbiri sporeda, deloma pa tudi glasovno so pavel vse glavno štedili za po pavzi in tako je prvi del kar premalo ogrel, da bi mogel drugi del izzvati še poln odmev, čeprav so tu vsak s svojo veliko arto stori vse, da ga priključijo. Iz prvega dela je posebej omeniti le obe sopranistki, Bukovec in Vidmar. Obe sta se v drugem delu še bolj uveljavili. Rudolf Francel je sel s glasovnim taktiziranjem vendarle malo predalec, kakor da mu njegov pevski organ ne bi več dovoljeval vzdržati treh ali štirih z vsem blestem odpetih arij na en večer. Ta sklep prav gotovo ne drži. A k sklopu je bila Rudolfova arija iz Boheme sprito vsa tega kar preveč forsirana in sicer izvirno v ponovitvi še ni roba čist. skega okusa. Ob tem je učinkovala toliko bolj simpatično umirjena, vsa skozi enakomerno solidna pevška storitev basista Lupasa z zmehčano izraznostjo in prijetno sonoritno v glasu.

Iz navedenih razlogov je drugi večer opernih arij napravil veliko, potanejši in v celoti mečnejši vstop. zlasti se sprito izpopolnjeva: sopran, alt, tenor, bariton, bas. Obratno kot na prvem večeru so imeli največ analoge za uspeh tu moški pevci. Vsi trije so le še npr. dili svoj sloves izredne pevске kulture in ogromnega znanja. Kar se tiče sugestivnosti in podajanja muzikalnih doživljaj, bi se bilo težko odločiti, komu prisojiti prevlado. A kar sta Anton Dermota in Vladimir Ružičak očitno nabolje in v celoti, rčenem oz. komornem stilu, idealna koncertna povesa, in je obratno Tomislav Neralic kot ustvarjen za heroično operne vloge, je imel na večeru opernih arij prirodno nekoliko lažje stališče pri izbiri učinkovitega sporeda. Izstopal je z zaokroženostjo svoje pevске storitve, s prilagojenostjo programa svojemu pevskemu značaju. Tudi Dermota je imel svojemu umetniškemu nastopu perfektno prilagojen spored, a zdi se, da je bil malce nerazpoložen. Figarojeva Kavatina v izvedbi Vladimirja Ružičaka je bila zanimiv poskus, ki mu v tehniki in izrazu ni bilo dosti prigr. varjati, vendar nas ni mogel prepričati, da bi se ta znan prilagal našemu pevčevemu glasu. Altistka Nada Putar je pevka, ki fascinira s po. globljeno pojmovanem umetne in odlikanjem vseh cenonih efektov. Ljubljanska ljubljanski pevskih entuziastov Valerija Heysova, ki je že dalj časa nismo imeli prilike ali. šati, je bila bržčas precej indisponirana. Njene čustveno tpele interpretacije, ki jo poznamo, ji to ni moglo vzeti, a v svoji zadnji točki, spevu pričakovanja iz Madame Butterfly, je spet razvila tudi nepozabljivi blesek svojega glasu. Rafael Ajlec

Kakšen je okus nemškega občinstva

Nemški filmski strokovni časopisi prinašajo redne pregleda filmov, ki trenutno najbolj vlečejo, oziroma ki so obiskani prav dobro in dobro. Iz teh pregledov odseva tudi okus nemškega občinstva. Večine filmov, ki jih bomo navedli na tem mestu, seveda ne poznamo, vendar pa si lahko po samih naslovih predstavljamo, za kakšno vrednost gre.

Filmi, ki imajo odlični obisk: »Amerikanez v Parizu«, »Colette pleše v Parizu«, »Kraljevska Visokost«, »Lukrecija Borgia«, »Kontraspionáža«, »O'Gangacielos«, »Srce in krona« in »Ujetnik maharadža«.

Prav dobro: »Koniec sveta«, »Na zgubljeni postojanki«, »Meso je slabše, življenje za Doe«, »Luči velomesta«, Zasebna tajnica«, »Vožnja po reki zaradi ljubzenskih bolečin« (I), »Najslajši sadovici«, »Nečak od Onegaa«, »Ti si svet zase«, »Ši sedemnajstimi začne življenje«, »Zadnji aduti«, »Tarzan reši kraljico džungle«, »Moulin Rouge«, »Trije korzarji« in »Novi šerifi«.

Dobro: »Žena, ki je izšla ljubzenski«, »Sovražnik države št. 1«, »Nevarni dopusti«, »Vse za papana«, »Ljubica o polnoči«, »Bogovi brez maske«, »Odprija, dekle, kamrico«, »Bobni na temnem jugu«, »Bila sem ameriška špijona«, »Tako preprosta pa ni ljubzena«, »Poročni zvonovi«, »Havajska rožica«, »Dalmatinska svatba« (nemško-slovenska koprodukcija), »Ljubzen izira od cigane«, »Melodija Mississippija«, »Podvojni četa«, »Pozor — obalna policija!«, »Ko v nedeljo zvečer zalga godba«, »Tarzan brani džunglo«, »Črni Jack«, »Na konci meša«.

Ze iz tega slučajnega seznama lahko sklepamo, da ima film velik, usoden vpliv na miselnost najširših množic in da kaže izbira najuspešnejših filmov z dvema, tremi izjemami slab okus nemškega gledalca, ki ga s takimi filmi sistematično kvarijo, ta pa sam po sebi vpliva na določene moralne poteze celote. Na vso generacijo. Zato so pristojne nemške oblasti izdajati izredno stroge predpise glede obiska mladotnikov. Te predpise pa tudi izvajajo z izredno pedantnostjo in strogostjo. Niso redki primeri, ko mladotniki vse leto ne morejo videti več kot enega ali dva filma, ki jim jih dovoli cenzura

Brez pregleda slovenske flore

Ugotovitve biologov na tridnevnem tečaju

V gradu Stattenberg pri Makolu je bil tridnevni tečaj za botanike iz vse Slovenije. Tečaj je uspešno vodil prof. Ernest Mayer. Namenjen je bil predvsem spoznavanju nižinskega rastlinstva v tej okolici in obravnavanju problemov v metodiki pouka na solah.

Prof. dr. Mayer je med drugim predlagal, naj se posveti širši, krovni botaniki zbiranju flore na slovenskem ozemlju. Slovenci doslej še nimamo knjige, v kateri bi bili zbrani vsi pregledi slovenske flore. Za takšno delo je potrebnih več sodelavcev, ki bodo iz raznih krajev Slovenije pošiljali herbarijski material botaničnemu inštitutu v Ljubljani.

V našem letništem »Ključu« za dobojanje evetnega je tudi še precej vrst in neznanih rastlinskih pojmov, kar občutno zmanjšuje njegovo uporabnost. Po predavanjih so bile živahne debate. Mnogo je bilo negotovosti o poljudno-znanstveni reviji »Priroda«, ki ni dostopen srednjemu mladini, čeprav je ravno med srednješolski štiri petine naradnikov.

M. V.

Memoari prote M. Nenadovića

Memoarska literatura ima nekatere prednosti pred zgodovinskimi deli v ožjem smislu te besede. Pisci spominov so bili priče opisanih dogodkov ali vsaj sodobniki minulega dogajanja. Memoari so sad njihovih doživetij in prav ta osebni ton, prizadetost pisatelja, daje tej literarni vrsti poseben čar.

Seveda pa pisec spominov lahko pokazi živo resničnost, katere priča je bil. Dogodke nam utegne prikazati v drugačni luči,

skali nam lahko pogled na obdobje preteklosti, ki ga opisuje. »Memoari« prote Mateja Nenadovića imajo veliko vrline memoarskega pisanja, a tudi nekatere pomanjkljivosti, ki smo jih zgoraj načelno naznačili. Djordje Jovanović pa jih je v uvodnem eseju izčrpno obdelal.

Prota Mateja Nenadović, prvi diplomat nove Srbije, vojskovodja, duhovnik, puntar, predvsem pa odkritosrčen v svojem pisanju, je v knjigi zajel obdobje srbske zgodovine v letih 1787 do 1806 in deloma 1813. Z živo, nazorno besedo, brez teženj po prisiljeni leporečnosti, je razgrnil pred nami podobo burnih časov, ko so se Srbi prebujali, se otresali in otresli osmanskega jarma ter pričeli graditi svojo državnost. Nenadović je znal oživeti like iz tistega časa, trenja in vrenja v Srbiji Karadjordja in za boj ne posebno vnetih velikašev, opisal je rajo, puntarsko ljudstvo, ki je zahtevalo vstajo in jo tudi izvedel. Ni zašel na spolzke poti idealizacije svojega ljudstva, ne hvallja si oči pred njegovimi slabostmi. In prav sprito je odkritosrčnosti lahko očrta njegovo pravo, nepotvorbno podobo.

In prav zato prevod te knjige ni le oddolžitev spominu na

NOVI FILMI

Podjetja za razdeljevanje filmov so odkupila še sedem novih tujih dolgometažnih filmov. Najboljše iz serije je ameriški film »Najlepša leta našega življenja«, ki ga je režiral William Wyler. V glavnih vlogah nastopajo znani igralci Mirna Loy, Fredric March, Virginia Mayo. Film traja skoraj tri ure. Drugi je francoski film »Ljubimec iz Toleda«, ki so ga izdelali v francosko-italijanski koprodukciji. In sicer po Sten. dhalovi noveli V glavnih vlogah nastopajo Alida Valli, Pedro Armendariz in Françoise Arnoul. Naslov tretjega filma je »Sovražnik države št. 1«, in je bil izdelan v francosko-italijanski koprodukciji leta 1953. V glavnih vlogah nastopajo Fernandel in Zsa Zsa Gabor. Zadnji francoski film v tej skupini je »Umor«. Tudi v tem filmu nastopa v glavni vlogi Fernandel. Odkupili so tudi znani mehiški film »Rio Escondido«. Scenarij in režiser tega filma je bil Emilio Fernandez, snemalce pa slavni Gabriel Figueroa.

SLOVENSKO PRVENSTVO MOŠKIH V ATLETIKI

ZANIMIVOSTI S SVETOVNEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA

Slovenski rekord Markeža v metu kladiwa 48,56 m

Zagorec v troskoku 14,21 m

Celje, 11. julija. V nadaljevanju atletskih tekem na Slovenskem je bilo kljub odsotnosti nekaterih naj-

KVALIFIKACIJSKA TEKMA ZA VSTOP V II. ZVEZNO LIGO

Bokelj: Ljubljana 2:0

Moter, 11. julija. V povratni kvalifikacijski tekmi za vstop v II. zvezno ligo je Bokelj premagal Ljubljano z 2:0 (2:0) in se tako uvrstil v II. zvezno ligo.

Metalac se je uvrstil v II. ligo

Zagreb, 11. julija. Zagrebški »Metalac« je v drugi tekmi premagal »Pobedo« (Prilep) s 4:1 (1:0). Prva tekma v Prilepu se je končala z rezultatom 2:0 za »Pobedo«. Potemtek se je »Metalac« uvrstil v drugo zvezno ligo. Gole so dosegli: za Metalca: Zobić, Medić, Kapetanović in Gaspert; za »Pobedo«: za Atanasovski. Sodil je Erlich iz Ljubljane.

Zenica: Šumadija 0:2

Arandjelovac, 11. jul. — Danes je bila v Arandjelovcu odigrana kvalifikacijska tekma za vstop v II. zvezno ligo. Zmagala je Šumadija z 2:0. Toda ker je Zenica na prvi tekmi premagala v Zenici Šumadijo 4:0, se je spričo boljše gol razlike uvrstila v II. zvezno ligo.

BOKS

Radnički: Železničar (Mrb) 11:9

Sabac, 11. julija. Kvalifikacijsko prvenstvo tekmovalje za uvrstitve v zvezno bokarsko ligo med Radničkim (Sabac) in Železničarjem (Maribor) se je končalo z zasluženim zmago domačega moštva 11:9. Prihodnje nedeljo bo povratni dvoboj v Mariboru.

Jugoslavija opustila organizacijo evropskega prvenstva

Tajništvo Bokarske zveze Jugoslavije je sklenilo umakniti svojo kandidacijo za organizacijo naslednjega evropskega bokarskega prvenstva. Ta sklep je BZJ sprejela po seji ATBA, na kateri so sklenili, da je moč prvenstvo pridobiti samo v zaprtih dvoranah. Ker v naši državi za zdaj nimamo primernih dvoran za tako velike prireditve, je bila naša zveza prisiljena umakniti kandidacijo.

ZVEZNA ROKOBORSKA LIGA

Jedinstvo: Železničar 5:3

V prvenstvenem dvoboju med rokoborci Jedinstva (Zagreb) in Železničarja (Maribor) je zmagalo Jedinstvo s 5:3.

Helsinki — Finski atleti žalujejo za prvo žrtvijo tega športa. Na nekem tekmovalju je 26-letnega Olavi Sundbaeka zadelo kladiwo v glavo in je bil takoj mrtel.

NOGOMETNI MLADINSKI TURNIR

LJUBLJANA OSVOJILA PRVO MESTO

Maribor, 11. julija. Včeraj se je pričel mednarodni mladinski nogometni turnir. Sodelujejo: šest slovenskih, en hrvaški in en avstrijski klub. Zmagovalec bo prejel prehodni pokal Mariborske nogometne podzveze.

Prvi dan so bili doseženi naslednji rezultati: Sobotica: Branik 3:2 (2:0). Ker so v moštvo Sobotice nastopili igralci, ki so prekorajši dovoljeno mejo starosti, se je v nadaljevalni tekmovalju uvrstilo moštvo Branika. Ljubljana: Železničar (Mrb) 2:1 (1:0). Lokomotiva (Zgb): Drava (Ptuj) 3:1 (1:1). Kovinar: Avstrija (Celovec) 1:1 (0:0). V polfinale se je uvrstilo moštvo Kovinarja, ker je bilo uspešnejše pri streljanju enajstmetrovk.

Maribor, 11. julija. V polfinalu je Ljubljana premagala Kovinarja s 5:1 (3:1). Tekma Lokomotiva-Branik se je končala 0:0. Ker je bil Branik uspešnejši pri streljanju enajstmetrovk, so se Mariborčani uvrstili v finale. V finalu je Ljubljana po dramatični igri premagala Branik 5:4 (1:4). V borbi za tretje mesto pa je Lokomotiva premagala Kovinarja 4:0 (3:0). Pokal mariborske podzveze je osvojila Ljubljana, pokal za najboljši disciplinarno moštvo pa je dobila zagrebška Lokomotiva.

DRŽAVNO PRVENSTVO V AVTOMOBILIZMU IN MOTOCIKLIZMU

Saletnik pred Barbaričem

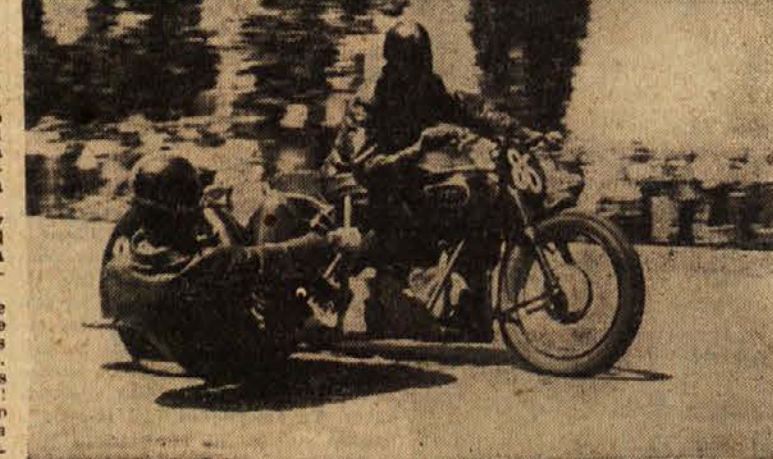
Tekmovalo je 47 vozačev

Sarajevo, 11. julija. Danes je bilo v Sarajevu avtomoto državno prvenstvo. Na dirkah je sodelovalo 47 vozačev iz Srbije, Hrvaške, Slovenije ter Bosna in Hercegovine. Proga je bila speljana po glavnih sarajevskih ulicah in je imela 7 večjih in nekaj manjših ovinkov. Gledalcev je bilo več desetstisočev.

Za dirko motociklov do 250 cm je bilo prijavljenih 12 tekmovalcev. Zmagal je Saša Pavlović s povprečno hitrostjo 76,200 km na uro. Drugi vozač je bil Sulejman Nuhlić (BiH). Razburilna je bila tudi dirka 11 vozačev na motornih kolesih do 125 cm. V prvih treh krogih je vodil Geriš (Slovenija), v zadnjih dveh pa Milutin Živković (Srbija), ki je dosegel povprečno hitrost 79,200 km na uro in zmagal.

V razredu športnih avtomobilov do 1300 cm je s gotovostjo zmagal s povprečno hitrostjo 83,500 km na uro Franco Albino (Hrvaška) s avtomobilom Fiat.

V dirki motorjev do 500 cm je nastopilo 10 vozačev, na cilj pa je prišlo samo 6. Prvi je bil Bucalo s povprečno hitrostjo 81,200 km na uro. Prvo mesto v dirki motorjev s prikolicami nad 500 cm je osvojil inž. Boško Snajder (sovozač Stanko Stojanović), v razredu do 500 cm pa Stjepan Pažur (sovozač Vladimir Pažman). Inž. Snajder je dosegel povprečno hitrost 81,200 km na uro, Pažur pa 78 km.

Z motodirki v Opatiji

boljših slovenskih atletov doseženih nekaj dobrih rezultatov. Tako je Markež (Zel. Mib.) dosegel v metu kladiwa rezultat 48,56. Zagorec pa je dosegel v troskoku najboljši letošnji rezultat v državi. Kolnik 13,39. Jezernik 12,40; 800 m: Juvan 2:02,1. Homan 2:02,5. Tračnik 2:03,6; 200 m: Puc 23,0. Celik 23,1. Zupan 23,4; kladiwo: Markež 48,56 (slovenski rekord); Peterka 47,31. Jančič 41,08; 5000 m: Spacapan 16:23,7. Kogovšek 16:25,8. Milinarič 16:44,6; 4x400 m: Ljubljana (Puc, Homan, Koman, Djordjevič) 3:31,6. Kladivar 3:34,2. Odrad 3:45,0.

ZENSKO ATLETSKO PRVENSTVO SLOVENIJE

Ostre borbe brez velikih rezultatov

Maribor, 11. julija. — Danes je bilo atletsko žensko prvenstvo Slovenije. Udeležile so se ga atletinje Odrada, »Ljubljane« in Svobode iz Ljubljane, Kladivarja iz Celja in Branika ter Železničarja iz Maribora. Na prvenstvu ni nastopila atletinja

Odrada Kotliškova, pa tudi večkratna slovenska rekorderka Marija Knez iz Maribora, se je pri skoku v daljino tako poškodovala, da ni mogla nastopiti v finalu teka na 100 m in finalu v skoku v daljino. V posameznih disciplinah so bile ostre borbe za prva mesta, vendar pa so bili rezultati zaradi razmočenih prog in zaradi nerazpoložnosti posameznih tekmovalk, povprečni. Večino prvih mest so osvojile atletinje Odrada (5), medtem ko sta po dve prvi mesti pripadli Kladivarju in mariborskemu Železničarju, eno pa mariborskemu Braniku.

Organizacija tekmovalja je bila v glavnem dobra, zanimanje občinstva pa zelo majhno.

ZVEZNA ODOBJKARSKA LIGA

Branik: Spartak 3:2

Subotica, 11. julija. Danes je bila v Subotici odbojkarška tekma med mariborskim Branikom in subotičkim »Spartakom«. Zmagal je Branik s 3:2 (7:1, 15:9, 15:10, 8:15, 17:15).

PLAVANJE

»Ljubljana«: POŠK 103:51

Ljubljana, 11. julija. Dvoboj hrvaško-slovenske lige med POŠK iz Splita in ZPK Ljubljano se je končal z visoko zmago Ljubljane 103:51. V waterpolu so zmagali gostje z rezultatom 4:3 (3:1).

Primorje: Mladost 91:65

Reka, 11. julija. V okviru tekmovalja za plavalni pokal LR Hrvatske je sinoči »Primorje« premagalo zagrebško »Mladost« v plavanju, waterpolu in skoki z 91:65.

Honolulu — Na plavalnem dvoboju japonskih in havajskih plavalcev je Havajec Chevaland dosegel nov svetovni rekord na 50 m prosto s časom 25,2.

IV. ZVEZNO PADALSKO TEKMOVANJE ZA DRŽAVNO PRVENSTVO KONČANO

Pokal vojnega letalstva si je priborila Makedonija

Ohrid, 11. julija. Danes je bilo v Ohridu končano četrti zvezno padalsko tekmovalje za prvenstvo Jugoslavije. Mladinci so danes dopolnje izvedli poslednjo disciplino: skok v vodo z višine 400 m. Vsa moštva so izvedla skok v popolni postavi, razen moštva Kosova in Metohije, v katerem ni sodeloval Buzdumović zaradi poškodbe na nogi.

Na današnjem tekmovalju je bil najboljši Savo Mejlić (Vojvodina), ki je dosegel 136 točk. Cilj je dosegel v 64 sekundah. Drugi je bil Dragoljub Trebišnjčanin (Srbija), ki je dosegel cilj v 66 sekundah.

Po današnjem tekmovalju je prvi pri mladincih Azim Selimović (BiH) s 440 točkami; drugi je Ljubinko Atanasovski (Makedonija) s 414; tretji Dušan Malešević (Hrvaška) s 393; četrti Djordje Djonović (Crna gora) s 368; peti Mita Vujović (Crna gora) s 357 točkami. Šesti Dragoljub Trebišnjčanin in sedmi Slovenec Lorber Konrad.

Z drugim in devetim mestom se je makedonski ekipi posrečilo obratiti vodstvo v dokončni razvrstitvi z 988,7 točke.

Kadar gre za točko, je nogomet čisto razburilna borba, polna dramatičnih trenutkov, ki jemljejo gledalcem sapo. Takšnih borb je bilo na V. svetovnem prvenstvu mnogo. Pa tudi trenutkov, ki so sprlice svoje dramatičnosti vzbujali stadione. Le-ti so bili še bolj razburilni, ker so čisto pomenili prelom na tej tekmi, ker so odločili o zmagi ali porazu.

S tekme Italije: Svica: gneča pred vrati

Enajstmetrovka

Steber madžarske reprezentance se je hudo mahal. Piaz brazilskih napadov je bil čedalje močnejši. Stanje je bilo v drugem polčasu tekme Madžarska — Brazilija: 2:1 za Madžarsko. Majhna prednost. Pričakovati je bilo izenačenje.

In prav v teh kritičnih trenutkih je prišlo do preobrata: sodnik Ellis je po madžarskem napadu pokazal na belo točko — enajstmetrovka. Brazilci so onemeli od strahu. Niso imeli niti moči, da bi protestirali.

Lantos je imel odlično žirce. Vzel si je kakih 10 metrov zaleta in na svo

moč sunil žogo. Strel je bil toliko močan, da je malone raztrgal mrežo. Prav gotovo pa je raztrgal — brasilske kape.

Kajti po tem голу so si Madžari oddahnil. Zmaga je bila zagotovljena.

Usodna napaka

Novinarji so si v naglici delali zapiske. Senzacija je bila na vidiku: po 18 minutah igre je Svica proti Avstriji vodila 3:0! (Presenečenje je bilo tolikšno, da skoraj nihče ni verjel svojim očem).

Švicarski novinarji pa so si, pre-

srečni in žareči od veselja, zadovoljno meli roke ter vzklikali:

»He, he, to je nogomet!

Navedenice se ni niti še poglelo (minilo je osem minut) pa je že Avstrija vodila s 3:0! To je bilo velike celo za nogomet. In potem je prišlo isto najzanimivejše. Švicarji so pokazali aršnost, kakršno smo vsi morali občudovati. Niso klonili. Nasprotno. Prekosili so sami sebe, zaustavili avstrijske napade in do konca polčasa znižali rezultat na 5:4.

V drugem polčasu so bili talsti nogometaši, ki so v 18 minutah dosegli tri gole in malone razbili naslednje slovičnega rdečnega moštva. Avstriji so se komaj, komaj postavili po robu naskokom švicarske reprezentance.

Pričakovati je bilo izenačenje. To da tedaj je sodnik Footless napravil za Švicarje usodno napako: Wagner je bil v očitnem offsideu, ko mu je Ozwir podal žogo. Stranski sodnik je mahal z zastavico. Footless tega ni upošteval. In ko je Wagner zatresel mrežo, je pokazal na središče.

Stadion se je tresel od protostov in žvižganja. Švicarski nogometaši so si ravnali lase. Nih ni pomagalo. Takšen gol jih je demoraliziral.

Izpadi so iz nadaljnega tekmovalja.

Zapravljena priložnost

Za nas so bili najdramatičnejši trenutki na tekmi Nemčija — Jugoslavija. Vrhletli smo, ker ni šlo samo za trokut, temveč dejansko za poraz ali zmago.

Nemci so s neverjetnim Horvatovim avtogolom prešli v vodstvo 1:0. Naši igralci so se hitro znešli in začeli močnejše napadati. In čeprav je bilo precej dribljanja in nepotrebnih kombinacij, se je obrod okrog nasprotnikov vrst čedalje bolj ozil.

Val smo imeli isti vtis: ta konopec, ki je vzel nemško obrambo, je bil toliko napet, da se je trgalo vlakno za vlaknom. pa en udarec in pretrgal se bo... Stadion je podrl hvala.

Vendar bi bilo treba konopec pretrgati do konca polčasa, preden so Nemci odpošlejo in se zberejo. Če zdaj zamudimo priložnost, bo kasneje toj in bolj težavno...

Našim se to ni posrečilo. Resda so napadali tudi v drugem polčasu, toda Vukas je bil poskodoval, nervoza je narasla. Nemci pa so povsem uredili svoje vrste. In pet minut pred koncem tekme so si zagotovili zmago...

Naši nogometaši niso izkoristili pravega trenutka.

Najdragocenejši gol

Finale. Še šest minut do konca. Obe reprezentanci vsak posameznik dajejo od sebe zadnje sile. Obe moči. Od teh nekaj minut je odvisno vse. Jasno je bilo, da bo zmagal tisti, ki bo prvi dosegel gol... Za izenačenje ni bilo več časa.

Stadion je drgetal od razburjenja. Vsa hla je bilo siliti iz ust navijačev vzklike, ki so izražali bojazen, strah. Takrat, ko je Morlock z desetih metrov kot iz topa streljal v desni zazoril kot in ko je Grosita s divjim skokom zbil žogo v kot. In takrat, ko je Csibor prodrl sam pred Tureka, le-ta pa je z neustrašnim padcem pod noge ročil gol.

Se en napad Nemcev. Rahn je tekel proti sredini. Se dokopal do žoge. Postal za hla. Vse naokoli madžarski igralci. Ni okleval. Žogo je sunil malo predse. In streljal na svo moč. Grosita je skočil v desni kot. Iztegnil je prste. Dotaknil se je žoge. Le-ta je samo malo spremenila smer in zadela mrežo.

Stadion je obkolnil, kot da na njem ni bilo nobene 900 gledalcev. Toda samo za hla. Brez ko so gledalci prišli k sebi, so planili na noge in ena sama beseda, en sam vzklik je zajel stadion:

»Gooooooooooooo!!!«

To je bil najdragocenejši gol. In najbolj dramatični trenutek na celotnem svetovnem prvenstvu.

LJ. Lovrič

Panajotović spel prvak Srbije

Novi Sad, 11. jul. Danes so bila zaključena tridnevna tekmovalja za teniško prvenstvo Srbije, na katerih je nastopilo nad 100 teniških igralcev in igralke.

V igri članov je v polfinalu Panajotović v treh nizih premagal Nikolića. Pilečević pa je nepričakovano, s povsem zasluženim izboljši proti Laszlu.

V finalu je Panajotović premagal Laszla z 8:6, 6:3, 6:3 in tako ponovno postal prvak Srbije.

V skupini članov do 21. leta je bil prvi igralec Crvena zvezda Danjoković, ki je v finalu premagal člana Partizana Nešića 4:6, 8:6, 6:4.

Med mladinci do 16 let je postal prvak Srbije Miletić iz Novoga Sada. ki je premagal Armenulića 6:2, 9:7. Prvak Srbije v skupini mladincev do 18 let je postal Pihler, ki je premagal Miletića 6:3, 6:1.

REPUBLIKANSKO PRVENSTVO V TENISU

ČEBULAR PRAK

Maribor, 11. jul. V nadaljevanju teniškega prvenstva Slovenije so bili doseženi tile rezultati: v drugi preostali polfinalni igri članov je Zorovec (Lj.) premagal Rasteja (Br) s 6:2, 6:0, 5:7, 6:0. V finalu sta se uvrstila Ljubljana Čebular in Zorovec.

Mladinski prvak Slovenije je postal Mariborčan Lovrec, ki je v finalu premagal Ljubljana Pucharja s 5:7, 6:4, 6:4. Poudariti je treba, da je Puchar odlično zaigral in resno ogrozil svojega konkurenta.

Pri mladincih do 16 let je plosnirski prvak Černigov osvojil drugi naslov s zmago nad Kočumikom 6:1, 6:3.

V finalu starejših članov je Čop v polfinalu premagal lanskega prvaka inž. Mešička 6:1, 6:2, inž. Habjan pa Zizka 6:4, 2:6, 6:3.

Pri člankeah je Lovrečeva v polfinalu premagala Welsetova s 6:1, 6:3, Tropova pa Voglarjevo 6:3, 6:4.

Prvenstvo mladink je osvojila pionirski prvakinja Lovrečeva, ki je v finalu premagala Erogevo 6:1, 6:1.

Finalna igra med Čebularjem in Zorovcem je prinesla pričakovano razgriženo borbo. Zorovec je s svojstvenim načinom igre resno ogrozil Čebularja, ki je na trenutke igral takoh zmošnjivo kot običajno. Kljub temu pa je s gotovostjo zmagal v starih nizih z rezultatom 6:2, 5:7, 6:0, 6:2.

Prvakinja med članicami je postal Lovrečeva, ki je v finalu premagala Tropovo 6:3, 7:5. Zelo zanimivo so bile tudi igre starejših mladincev. V preostali polfinalni tekmi je Ogriin nepričakovano premagal Rasteja 1:6, 6:2, 6:3, kasneje pa je v finalu igral podlegel izvirnemu Skulju s 3:6, 2:6.

Tekmovalje članov v dvoje se je končalo z zmago ljubljanskega para Zorovec — Čebular, ki je kljub utrujenosti premagal mariborsko kombinacijo Slana — Bergant s 6:1, 3:6, 6:0, 6:4. Rezultati polfinalnih iger: Čebular, Zorovec: Lovrec, Rajher 6:1, 7:5, Bergant, Slava: Skulj, Ogriin 6:2, 7:5.

Pri starejših članih je bil prvi Čop, ker je Habjan predal finalno igro.

Prvakinja v igri članic v dvoje sta postal Lovrečeva in Tropova, ki sta v finalu premagali par Voglar — Welj 6:1, 6:0.

Tekmovalje mešanih parov v

čas poročanja še ni končano. V finalu bo igral par Voglar — Slana z zmagovalcem srečanja Lovrec — Zizek: Bergant — Trop.

Petrović teniški prvak Hrvaške

Zagreb, 11. julija. Na teniskem prvenstvu Hrvaške ni bilo posebnih presenečenj. Edino presenečenje je zmaga Winterhalterjeve nad izkušnejšo Bačkoro.

Rezultati: mladinke — finale: Martinec — Rudnički 6:2, 6:1; mladinci do 16 let, finale: Jovanović — Urih 6:0, 6:1; član — finale: Petrović — Palada 6:3, 7:5, 6:1; moške dvojice — polfinale: Logenstein, Jazec — Jakšić, Tomjanović 6:4, 6:2; Palada, Petrović — Ružić, Horvat 6:1, 6:1.

Članec — polfinale: Winterhalter — Bačkor 8:6, 6:4, 6:4. Črnadac — Zamanja 6:3, 6:3.

TOUR DE FRANCE

PRVI SPOPADI

Mnogi kolesarji so že v prvih etapah letošnjega »Tour de France«, ki je 41. po vrsti, pokazali, da se nameravajo najresnejše boriti za čim boljše mesto. Kaže, da bo letošnja dirka po borbenosti prekosila one iz prejšnjih let.

V prvi etapi Amsterdam-Braschat (216 km) je z naskokom zmagal Nizozemec Wagtmans. Dirka je zabeležila dva rekorda: 1 milijon gledalcev ob poti in najvišjo točko etape komaj 18 m nad morjem, kar je izjemen primer v analih te največje kolesarske dirke. Eden od favoritov Švicar Kubler je nesrečno startal. Ko je bila borba na viski, je imel okvaro na kolesu, zaradi česar je izgubil 6 minut.

Toda, kar je zamudil v prvih kilometrih, je Kubler polkušal nadoknaditi v drugi etapi Anvers-Lille (255 km). Čeprav je zmagal lanskeletni zmagovalček Bobet, je bil Švicar v polni formi. Vedno je na čelu skupine, pobudnik vseh begov in množičnih sprintov. Na cilj je prišel drugi in dobil 30 sek. odbitka v skupnem času.

Kot sta bili prvi dve etapi raz-

buriljvi, borbeni in hitri, pa je bila tretja Lille-Rouen (219 km) enolična in počasna. Dva Francoza: Dussault in Meunier ter Belgijec Van Genechten so pobegnili iz skupine in si razdelili nagrade na cilju: Zmagal je Dussault s hitrostjo 32,7 km na uro, kar je za pol ure slabše od časa kot so ga po urniku predvideli prireditelji. Tekmovalce opravičuje za neborbeno vožnjo zelo slabo vreme in napori iz prvih dveh etap.

V skupni oceni vodi po prvih treh etapah zmagovalček prve etape Wagtmans z 1 sek. pred Bobetom. V ekipnem tekmovalju vodi moštvo Francije (Bobet, Deledda, Darigade). Češtra etapa je bila razdeljena na dva dela. Dopolodne so tekmovalci prevzeli dva kroga na dirkališču v Rouenu. Najboljša časa sta dosegla Švicar Schaefer in Klobet, Bobet pa je odvezl rumeno majico Wagtmansu. V popoldanskem delu etape na cesti Rouen-Caen (131 km) je zmagal Nizozemec Van Est pred Luksemburžanom Gauliom v času 3:17,3 in dosegel drugo visoko povprečno hitrost nad 40 km na uro. V skupni oceni vodi Bobet 51 sek. pred Klobetom.

V Celju bi lahko ceneje prodajali mleko

Med celjskimi potrošniki mleka so otroci v večini, saj ga le-ti vsak dan najraje popijejo. Prav zato bi bili najmlajši še bolj zadovoljni, če bi njihove mame lahko cenjeje kupile več in cenejšega mleka. Dvojnica, da je to mogoče? Zares, v Celju bi lahko mleko ceneje prodajali, če bi na terenu bolj smotno uredili odkup in prevoz. To je mogoče zadovoljivo urediti, vprašanje je le, kdaj in kdo se bo tega lotil.

Celjski »Mlekopromet« je edino podjetje, ki preskrbuje s mlekom. Če in nekatere izven celjske zdravstvene ustanove. Le-to pa je sprito objektivni težavi, visoke amortizacije na osnovni sredstva, ki so stara in iztrošena, in visokih prevoznih stroškov zaradi v težave. V okolici Celja je odkupna mreža zelo redka in zato mesto ne dobiva potrebnih količin mleka. Podjetje »Mlekopromet« ga mora zategadelj kupovati v sedanjem puščavskem okraju, kjer je odkup bolj urejen. Velike težave pa so tudi pri cenah mleka. »Mlekopromet« mora plačevati visoko amortizacijo na osnovni sredstva, kar zviša ceno za 4 dinarje pri litru. Zelo drag pa je tudi prevoz, ker podjetje nima lastnega voznega parka. Prevozniki

Razočaran se je vrnil v domovino

Marijan Vuk iz Mirna pri Novi Gorici je on dan spet ves srečen obel ženo in tri ljubke otroke. Po skoraj tridesetm letih tujarstva in sikaniranju policije po raznih taboriščih v Trstu, kamor je pobegnil sredi aprila, so ga odločili za povratek k svojim dragim.

Je zaslužil kak približek k borni hrani v taborišču. Ko sta mu pisali žena in sestra, ki nista hoteli prištati, da bi odšel v Avstralijo, se je v njuni vzburili očetovski čut. Brez oklevanja se je vrnil v domovino.

M. D.

Ljudi je hotel spravljati prek meje

Ivan Purgaj je bil pred vojno biser gostilničar in pek v mariborski okolici. V bližini meje je imel mnogo znanec in so mu bile seveda prilike ob meji dobro poznane. Po osvoboditvi ni hotel prijeti za nobeno pošteno delo. Zaradi nedovoljenega trgovanja in špekulacije je bil že kaznovan, toda kazni ga niso izmudirile. Že pri prestajanju kazni se je dogovoril z nekimi neznanci, da jih bo prepeljal preko meje. Organiziral je pravno mrežo, s pomočjo katere bi za veliko nagrado spravil ljudi preko državne meje. Tako je v enem samem primeru, pri katerem so ga zadržali in aretirali, zahteval za svoje »usluge« samo 65.000 din. Med preiskavo je simuliral na vse mogoče načine. Izmišljal si je vse mogoče bolezni, hotel se je narediti blaznega, ko pa je uvidel, da mu vasa to ne pomaga, je na glavni obravnavi pred okrožnim sodiščem v Mariboru nastopil izredno drzno in zanikal vsako krivdo. Vse svoje izpovedi je dosledno predkladal, vendar mu je bila z izpovedmi prid krivda dokazana.

Peter Faktor in Jožeta Vovk, Ivan Jurkovec in Rozalija Dornik, Florjan Sunko in Irena Jeremik, Miloš Hotič in Breda Ožek. — Umrl so otroci Viktor Reberšek, Branko Albreht, Karel Popek, Irena Juhart, Nada Siter in Anton Ritovšek, star 35 let.

RADIO

Dnevni spored za ponedeljek, 12. jul. Poročila: 5.05, 6.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.30 in 22.00. 5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci (Pester glasbeni spored) - vmes od 5.30-5.40 Jutrarnja telovadba - 6.30 do 6.35 Radijski koledar in prireditve dneva - 7.00 Pregled tiska - 7.05 Jutrarnji orkestralni spored - 7.30 Za gospodinjstvo - 7.35 Zabavna glasba, vmes reklame - 8.10 Labele spored izvajal Mariborski pihalni ansambel pod vodstvom Draga Lorbecka - 8.30 Za pionirje - 8.50-9.00 Zabavna glasba - 12.00 Domače pesmi izvajal trio Avsenik - 12.30 Kmetijski nasveti - 12.35 Opoldanski orkestralni spored - 13.15 Zabavna glasba, vmes objave - 13.30 Od melodije do melodije - 14.30 Nove knjige - 14.40 Umetne in narodne pesmi poje Goranjski vokalni kvintet - 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.30 Zeleni ste - poslušajte! - 16.00 Utrinki iz literature: R. K. Narayan: Za pol rupije - 16.15 Promenadni koncert - 17.10 V plesnem ritmu - 18.00 Nasveti za dom - 18.10 Zboril in solisti pojo narodne in umetne pesmi jugoslovanskih skladateljev - 18.50 Iz kolektivov za kolektive: Obisk v tovarni »Jelena« - 19.05 Zabavna glasba, vmes objave in reklame - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Operetna glasba - 20.15 Radijska univerza: Ivan Gams: Vtisi iz Anglije - 20.30 Antonin Dvořák: Mrtvaški ženin - 22.20 Plesna glasba - 23.00 do 24.00 Nočni komorni koncert (na valovih 202,1 in 212,4 m in 90,1 MHz).

Umrli so v Ljubljani

Ivan Vidmar, mlajši. Pogreb bo danes, v ponedeljek, ob 16. uri z Zala. Matej Buh, upokojenec. Pogreb bo danes, v ponedeljek, ob 16.30 z Zala. Anton Zajc, upokojenec. Pogreb bo danes, v ponedeljek, ob 17. uri z Zala.

DROBNI OGLASI

SOFER-MECHANIK D-kategorije želi zaposlitev. Jakomin, Ciglarjeva 16, Ljubljana. 2395

Berite »Ljudsko pravico Borbo« in postali boste njen naročnik

RUDNIK MAGNEZITA »ŠUMADIJA« BRDJANI - PRELJINA

KUPI

transformator

jakosti 500 do 1000 kW, napetosti 35.000/6000 V. Ponudbe z opisom in generalljarni transformatorja pošljite na gornji naslov.

Ob književnem natečaju »DEČJE ŠTAMPE«

Od preostalih nenagrajenih del za književni natečaj »Dečje štampe« sta uredništvi »Pionirja« in »Poletarca« izbrali del rokopisov, ki z nekaterimi popravki pridejo v poštev za objavo. To so dela pod štiri: 1. Demijan, Tezej, 1927, 262628, Pengo, Singa, Pod stenom, Bistrica, Montigomo, Jastreblin nokat, Pionir 23482, 19335, M-1 M-3, V-32, 1315, Dva kabalerosa, Avala, Krin, PS, 5533/25, Zmajevac, Suton, Deca, Deda - Joča, Miljevina, Ljupce, Tej - 13, JPZGB, Djokica Mali, Encl Menci, Sile, Proleče, C-4-1-1, B. Paulin-K, 1706031, Destat, IX X Ypsilon Zet, Pet X pet, 1304, 5535, Labud, Lopta, 141220, Garik, Bosanac, Janja, 924266, Sreda, Kosci-Slavuj, V-B, SKI, M/17, Kutak mira, Skeptik, Zelene staze, 10 - zima, Proleče, Fir, S. Dj., 8-8-1950, Medvedja, Lila, Jelimija, Manja, Lela, Svet, Simić, 1917, 2932, 19631, Pinokio 1954, 131319, Kupa, Gorica - 47, 8-14, Lasta, Dečak 12, Proleče 12993, 03091, 333, Plava čena.

Avtorji so naprošeni, da osebno ali po pošti dostavijo kopije svojih del, če žele, da bodo objavljena.

»Dečja štampe«, Beograd, Proleterski brigada 8/II, poštni predal 183 3673

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Ameriški barvni film

»Lydia Bailey«

Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Predprodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«: Ameriški film: »Harriet Craig«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Danes zadnjič. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«: Mehški film: »Soledadin šala«. Tednik. Predstavi ob 16 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje. Danes zadnjič.

KINO »SLOQA«: Angleški film: »Kapitanov raj«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Ob 10 bo matineja istega filma. Prodaja vstopnic od 9-10, za popoldanske predstave pa od 14 dalje.

KINO »ŠIŠKA«: Amer. barvni film: »Skrivnostno življenje Walterja Mitija«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

LETNI KINO »TABOR«: Amer. barv. film: »Ivarhoe«. Tednik. Predstava ob 20.30.

JESENICE: »RADIO«: Ameriški barv. film: »Niagara«. Predstavi ob 16 in 20. — LETNI KINO: Mehški film: »La Malquerida«. Predstava ob 20.30.

LETNI KINO JLA: Francoski film: »Priateljice noči«. Tednik. Predstava ob 20.30.

KRANJ: »STORŽIC«: Ameriški barv. film: »Vrnitev na Broadway«. — Predstave ob 16, 18 in 20. — LETNI KINO »PARTIZAN«: Angleški film: »Ulični kot«. Predstava ob 20.30. — Za shrambo koles poskrbljeno.

LETNI KINO »BEŽIGRAD«: Ameriški film: »Samo naša«. Tednik. Predstava ob 20.30.

Prodaja vstopnic v vseh treh letnih kinematografih uro pred pričetkom predstave.

KINO »SOČA«

Angleški film

»KAPITANOV RAJ«

Tednik. Predstavi ob 17 in 19. — Predprodaja vstopnic od 15 dalje.

Oglašujte v »Ljudski pravici-Borbi«

OBVESTILO

»INDUSTRIJA PLATNENIH IZDELKOV« - JARŠE

POSTA DOMZALE

obvešča vse svoje poslovne prijatelje - odjemalce, da v času kolektivnega dopusta podjetja od

18. VII. 1954 do zaključno 31. VII. 1954 ne bo moglo izpolnjevati dobavnih in drugih obvez, niti ne promptno reševati došle pošte, za kar prosimo blagohotnega upoštevanja.

Po 1. avgustu t. l. bomo skušali zamujeno nadoknaditi in s tem zadovoljiti vse naše cenjene odjemalce!

Delovni kolektiv »INDUPLATI« - Jarše - p. Domžale

ZDRAVSTVENI DOM V ŠIBENIKU

razpisuje natečaj za:

ZDRAVNIKA SPLOŠNE PRAKSE

s petletno prakso, ki bi bil zaposlen v tovarni lahkkih kovin »Boris Kidrič« v Šibeniku. Stanovanje zagotovljeno. Plača po dogovoru.

DVA ZDRAVNIKA SPLOŠNE PRAKSE

za ambulantne splošne prakse pri Zdravstvenem domu v Šibeniku.

DVA MEDICINSKA LABORANTA

za delo v Zdravstvenem domu v Šibeniku. Plača po uredbi za osebe, zaposlene v zdravstvenih ustanovah, dopolnilna in funkcijška pa po pravilniku Zdravstvenega doma v Šibeniku. Prošnje se sprejemajo do 15. julija 1954. Uprava Doma narodnog zdravlja - Šibenik

BREŽICE

Letos maja je pričela delati na brežicki gimnaziji lutkovna skupina. V njej sodeluje sedem gimnazijcev, katere vodi profesorica Majda Jančič. Skupina je pričela delati z dobro skromnimi sredstvi. Z dobro voljo in iznajdljivostjo pa se jim je posrečilo nabaviti že 12 lutk z oblekami. Naštudirali so igrice »Carobni klobuk« in jo predvajali v Brežicah, Krškem, Senovem, Brestanici, Sevnici itd. Med gledalci je bilo največ pionirjev, ki so želeli, da bi jih lutkovna skupina ponovno obiskala.

V Brežice je prišlo na počitnice 67 pionirjev. To so otroci brez staršev, odnosno otroci, za katere starši ne skrbijo v zadostni meri. Nastanjeni so v trgovski šoli. S stanovanjem in hrano so otroci zelo zadovoljni in se dobro počutijo, nagaja jim le vreme.

V. B.

DNEVNE NOVICE

Vsem rezervnim oficirjem tankistom sporočamo, da bo skupni zbor dne 12. julija 1954 ob 18 pred domom JLA, odkoder bo odhod na praktične vajne s tankom »Patons«. Sekcija za tankiste pri Mestnem odboru rezervnih oficirjev, Ljubljana.

MOTOK je moderno sredstvo za uničevanje moljev. Zanesljivo, praktičen in ne smrdi samo MOTOK.

MARIBORSKE VESTI

V Mariboru so se poročili od 22. junija do 6. julija: Karel Jurčič in Terezija Vervega, Franc Poreb in Ljubica Vrečko, Emil Grmek in Ana Strohmayr, Ivan Progat in Ida Milelač, Anton Bele in Ana Potleč, Viktor Knap in Stefanija Sok, Stefan Friedau in Terezija Kobalej, Ivan Bahčič in Ana Kirbiš, Stanislav Unuk in Pava Kodžoman, Konrad Rihžar in Angela Benderica, Leopold Javoršek in Ida Kolar, Slanko Rožek in Ana Remer, Franc Roiko in Marilja Supanič, Stefan Stojšek in Marilja Beziak, Franc Godina in Justina Kozel, Boris Hočevar in Marilja

CELJSKE VESTI

V Celju okolici so se poročili od 22. junija do 6. julija: Ivan Močnik in Ambilja Bosnar, Stanislav Volovšek in Marilja Esth, Janec Lesjak in Marilja Mikolič, Ivan Vrečko in Majda Rečnik. — Umrl so: Franc Kolar, star 85 let; Antonija Podlinšek, 67 let; Ana Centrih, 68 let; Barbara Cokan, 78 let; Anton Krajnc, 64 let; Uršula Polšak, 88 let; Cecilija Seligo, 48 let.

V Celju se je od 25. junija do 5. julija rodilo 40 otrok, in sicer 23 dekle in 17 dečkov. Poročili so se:

PROSLAVA

10. obletnice I. tankovske brigade na Vrhniki

Dne 17. in 18. julija bo na Vrhniki proslava 10. obletnice cirji in politični delavci I. tankovske brigade, da se takoj cirji in politični delavci I. tankovske brigade, da se takoj prijavijo glede udeležbe na proslavi na naslov:

VOJNA POŠTA 2312 VRHNIKA.

V soboto, dne 17. julija 1954, naj se vsi udeleženci zberejo na Vrhniki. Za prenočišča in prehrano je preskrbljeno. Tovariši in tovarišice, ki bodo potovali s prometnimi sredstvi do Ljubljane, naj se javijo glavnemu dežurnemu oficirju na ljubljanski železniški postaji, kjer dobe nadaljnje informacije in jim bo omogočen prevoz na Vrhniko ob vsaki uri.

TRIJE

tovariši

ROMAN 122

»Kar brez skrbi vstopite,« sem odgovoril. »Gospodična Holmannova spi, časa imam dovolj.«

V roki je držal pismo in podoben je bil človeku, ki ga je zadela krogla, pa še upa, da je bil samo suneč. »Najbolje bo, če ga sami preberete,« je dejal in mi pomolil pismo.

»Ali ste kavo že pili?« sem vprašal.

Odkimal je z glavo. »Berite pismo...«

»Da, toda medtem lahko kaj popijete...«

Odšel sem iz sobe in naročil Fridli, naj prinese kavo. Potem sem prebral pismo. Pisala ga je Hassejeva žena in obsegalo je le nekaj vrstic. Sporočala mu je, da hoče imeti še nekaj od življenja. Zato se ne bo več vrnila. Nekdo jo razume boljše kakor Hasse. Bilo bi brez pomena, če bi karkoli ukrenil; k njemu se nikakor ne misli vrniti. To je gotovo tudi zanj najboljše. Ne bo ga več del skrbelo, ali njegova plača zadostuje za preživljanje ali ne. Del svojih stvari je vzela s seboj; po tisto, kar je še ostalo, bo pa že poslala pri prvi priložnosti.

Bilo je jasno in stvarno pismo. Zložil sem ga in ga vrnil Hasseju. Pogledal me je, ko da je vse odvisno od mene. »Kaj naj storim?« je vprašal.

»Najprej popijte skodelico kave in malo prigriznite,« sem odgovoril. »Saj je brez pomena tehati okrog in uničevati svoje živce. Potem bova pa premislila, kaj bi kazalo storiti. Poskusiti morate svoje živce povsem obvladati in ko se boste popolnoma pomirili, bova sklenila, kar bo najbolj kazalo.«

Ubogljivo je popil skodelico kave. Roka se mu je tresla in jesti ni mogel ničesar. »Kaj naj storim?« je vprašal še enkrat.

»Ničesar,« sem odgovoril. »Čakajte.«

Zamahnil je z roko. »Kaj bi pa radi storili?« sem vprašal.

»Ne vem. Tega ne morem razumeti.«

Molčal sem. Težko mu je bilo kaj reči. Lahko sem ga samo tolažil, vse drugo je moral najti sam. Zene ni več ljubil, to sem lahko domneval; — bil pa je je navajen in v življenju knjigovodje je utednila navada pomeniti več kakor ljubezen.

Čez nekaj časa je začel govoriti, zmedeno vseppek, kar je samo pričalo, kako je omahoval sem in tja. Potem si je začel delati očitke. Proti ženi ni rekel nobene besede. Skušal si je samo dopovedati, da je sam vsega kriv. »Hasse,« sem dejal, »kar govorite, je neumnost. V teh zadevah ni ne krivde, ne nedolžnosti. Zena vas je zapustila, ne vi nje. Ničesar si ni treba očitati.«

»Pač, pač,« je odgovoril in pogledal na svoje roke. »Zmogel nisem.«

»Česa?«

»Zmogel nisem. To je krivda, če človek ne zmore.«

Začuden sem pogledal nizko, bedno postavbo v rdečem plišastem naslonjaču. »Hasse,« sem dejal potem mirno, »kaj takšnega je kvečjemu razlog, ne pa krivda. Razen tega pa ste doslej zmogli.«

Odločno je odkimal z glavo. »Ne, ne, s svojim večnim strahom pred odpovedjo sem ženi zmešal glavo. In tudi zmogel nisem. Kaj pa sem ji sploh mogel nuditi? Ničesar!«

Videti je bilo, da mu roje po glavi mračne misli. Vstal sem in prinesel steklenico konjaka. »Pijva malo,« sem dejal. »Saj ni še nič izgubljeno.«

Dvignil je glavo.

»Saj ni še nič izgubljeno,« sem ponovil. »Človeka izgubimo šele, če je mrtev.«

Naglo je priklimal in segel po kozarcu. Toda postavil ga je nazaj, ne da bi se pijače dotaknil. »Včeraj sem postal predstojnik urada,« je dejal tiho. »Višji knjigovodja in predstojnik urada.

Prokurist mi je to povedal zvečer. To sem postal, ker sem zadnje mesece zmeraj delal čez uro. Združili so dva urada. Drugega predstojnika urada so odpustili. Plačo so mi zvišali za petdeset mark. Iznemada me je vse obupan pogledal. »Mar mislite, da bi ostala tu, ko bi bila to vedela?«

»Ne,« sem odgovoril.

»Petdeset mark več. Lahko bi jih dal njej. Zmeraj bi si lahko kaj kupila. In tisoč dve sto mark imam v hranilnici! Čemu neki sem ta denar prihranil? Hotel sem imeti nekaj zanj, če bi se nama godilo slabo. Zdaj pa me je zapustila, ker sem za to varčeval.«

Spet je topo buljil predse. »Hasse,« sem dejal, »mislim, da je med vsem tem manj zveze kakor mislite. O tem bi sploh ne smeli razmišljati. Potrebno je samo, da nekako preživite nekaj prihodnjih dni. Potem boste vedeli bolje, kaj je treba storiti. Morda se bo vaša žena drevi ali jutri zjutraj vrnila. Saj o tem prav tako razmišlja kakor vi.«

»Ne bo je več,« je odgovoril.

»Tega ne veste.«

»Če bi ji lahko kdo povedal, da imam zdaj boljšo plačo, da bi lahko vzela dopust in si s prihranjenim denarjem privoščila potovanje...«

»Vse to ji boste lahko povedali. Kar tako se zakonca ne ločita.« Čudil sem se, da sploh ni mislil na to, da je bil vmes še drug možki. Toda tako daleč menda še ni bil; mislil je samo na to, da ga je žena zapustila, vse drugo pa je še ležalo ko nerazložna megla nekje zadrž. Rad bi mu bil rekel, da bo čez nekaj tednov morda vesel, da je odšla, — toda zdelo se mi je, da bi bila to spricho njegove zbežanosti nepotrebna grobost. Resnica je za njenjo čustvo zmeraj groba in malone neznosna.

Govoril sem še nekaj časa z njim, — samo da bi lahko govoril. Ničesar nisem dosegel; vrtil se je v krogu, toda zdelo se mi je, da se je nekoliko pomiril. Tudi čašico konjaka je popil. Potem sem zaslislal Patin glas. Klicala me je.

Upor v okupatorjevem gnezdu

Na Bledu so se odločili, da bodo praznovali občinski praznik 17. julija. Da bi ta dan čim bolj proslavili, so sklenili praznovati 6 dni od 17. do 22. julija, na katerega predvečer bo okrajna proslava Dneva vstaje. O prazniku že dalj časa zelo živahno razpravljajo množične organizacije. Priprave so se razvile v široko politično akcijo, v kateri sodeluje velik del prebivalstva.

Bled je takoj po okupaciji postal središče fašističnih oboroženih sil na Gorenjskem. Tu so se nastanili štabi in vodstva najbolj zagrizenih fašističnih organizacij, podpisovalci smrtnih obsodb, morilci slovenskega naroda in najbolj zagrizeni izvrševalci zverinskih fašističnih načrtov, kot Kučera, Rössener, dr. Bauer i. dr. Kljub njihovu zverinskemu pritisku je tudi v blejskem kotu takoj leta 1941 zaletela iskra upora.

Na Bledu pred vojno ni bilo organizacije KPJ, živeli pa so posamezni člani-komunisti, ki so bili povezani na Jesenicah in drugod kot Volf, Alojz Osepek, Jakob Bernard, Gnilšek. Ti so takoj po razpadu organizirali zbiranje orožja, ki se ga je lotila blejska mladina. Vstali so ga iz je-

zera, ga premazovali in skrivali na določenem mestu. Poziv CK KPJ na oborožen upor je to delo še pospešil. Ze julija meseca so odšli v ilegalo narodni heroj Jaka Bernard, Oskar Pogačnik in Maks Grlic iz Ribnega.

Na iniciativo heroja Bernarda je bila na Bledu v centru gestapa julija 1941 organizirana velika akcija, ki naj bi ljudstvu blejskega kota pokazala pot oboroženega boja. S širokim sodelovanjem blejskih mladincev se je Bled znašel prek noči v protifašističnih parolah, pozivih k upor. V stolpu, v grajskem kopalnici in tudi na drugih mestih pa so zavirale zastave z rdečo zvezdo. Izdajalci pa so dobili opomine z grozilnimi pismi. Nemci so besneli sprčo drznosti, saj so bili lepaki celo na hotelu

Toplice, kjer je bil sedež gauleiterja krvnika Kučerja.

Temu je sledil bohinjski upor, borba v Dražgošah, kjer se je kot komandir pokazal zelo hrabrega narodni heroj Jaka Bernard. Ta je za tem izvršil še mnogo drznih akcij, dokler ni leta 1942 padel v Selški dolini.

Bleščanom so še vedno v živem spominu boji v Lipanci, na Poljudu, na Jeletovici, v letu 1941 in 1942. V poletju leta 1942 so iz Ribnega in okoliških vasi fantje množično odšli v partizane. V letu 1942 so na Bledu organizirali odbore Osvobodilne fronte, v letu 1943 pa so povsod na Bledu obstajale organizacije KPS, ki so imele skupno 60 članov. Množičnost političnega dela se je pokazala v letu 1943, ko je odšlo v partizane 136 borcev, ki so v okviru Gorenjskega odreda ustanovili svoj udarni vod, ki je izvršil več drznih akcij in ponesel iskro oborožene vstaje tudi na Koroško. Kljub selitvi družin in streljanju talcev Nemci niso mogli zavreti gibanja. Akcija ljudstva v okviru OF je zagotovila uspešen obstoj vojaških enot. Gestapovci niso bili varni niti v svojem gnezdu, saj je bil miniran z drzno sabotažno akcijo celo Park hotel. 31. divizija pa je s svojimi brigadami Prešernovo, Gradnikovo, Vojkovo napadla Bled poleti 1944 in likvidirala vse okoliške postojanke. Dokaz moči dela OF je dejstvo, da Nemcem ni uspelo na Bledu postaviti niti plavogardistov, niti bele garde.

V spomin svetlih dni naše borbe narodne revolucije nameravajo Bleščani pripraviti obširen spored za ta praznik. V soboto 17. julija bo budnica, dopoldne pa slavnostna seja LOMO, na katero bodo povabljeni tudi odbori množičnih organizacij. Po seji bo pred Kazino slavnostno javno zborovanje z govorom, ki bo obravnaval zgodovino Bleda, NOB in po vojno graditev. Popoldne bo prikazana originalna gorenjska kmetijska svatba v narodnih nošah. Sodelovali bodo tudi Bohinjeci in Gornjesavci. Po svatbi bo revija narodnih noč v Piz-kulturnem domu in nastopi folklornih skupin. Za ta del programa je veliko zanimanje.

Nedelja je predvidena kot športni dan. V ponedeljek bo na pokopališču odkritje spomenika padlim borcem. Zveza borcev je zelo lepo uredila grobišče ter bo s spomenikom to grobišče lepo uredila. Pri odkritju spomenika se moramo spomniti, da je za časa NOV blejska občina dala 80 borcev. V borbi je padlo 48 najboljših tovarišev, ustrelenih je bilo 13 talcev, izseljenih 164 oseb in v taboriščih je pomrlo 34 oseb.

V torek bo v Kamni koncert Ljubljanske filharmonije. Kot zaključek pa bo v sredo popoldne proslava Dneva vstaje. Na križišču pred Kazino bo sprejem partizanskih patrolj, ki bodo obale vse večje partizanske postojanke v Bohinju. Kropi, Gornjesavski dolini in pod Stolom. Po sprejemu bo zvečer tradicionalna razsvetljava Bleda z veselic v Kazini. Upamo, da bo proslavitev občinskega praznika dostojen spomin borbi in padlim, kot tudi tradicij našega revolucionarnega razvoja.

Tone Svetina

Vabimo vas v Bohinji

na zbor aktivistov jeseniškega okrožja

Dne 21. in 22. avgusta 1954 bo v Bohinju ob jezeru proslava 10-letnice zbora aktivistov jeseniškega okrožja in 10-letnice ustanovitve jeseniško-bohinjskega odreda.

Na proslavo vabimo vse borce iz Prešernove in Gradnikove brigade ter ostalih edinic, ki so se za časa borbe zadrževale na bohinjskem terenu. Posebno vabimo borce jeseniško-bohinjskega odreda, čete UDV, VOS grupe in politične aktiviste, da se proslave udeležijo.

Vsi aktivisti in borci naj pošljejo svoje naslove na OOZB NOV Radovljica, iz katerih naj bo razvidno, v kateri enoti so sodelovali in na kakšnem položaju so bili za NOB, aktivisti pa, v kateri terenski organizaciji so sodelovali (okrajni komite in odbori OF v jeseniškem okrožju).

Pripravičajni odbor

Kako je OLO Šoštanj izpolnil svoj družbeni načrt

Na seji Gospodarskega sveta šoštanjskega okraja so razpravljali o izvršitvi družbenega načrta v petih mesecih letošnjega leta, o izpolnitvi proračunskih investicij in o ustvarjenih sredstvih v posameznih panogah. V proizvodnji električne energije so družbeni plan dosegli 23,7%, v trgovini 98%, v proizvodnji premoga 44,1%, v gozdarstvu 77,7%, v kemikalni industriji 22,5% v usnjarski industriji 47,6% itd. Celotno gospodarstvo šoštanjskega okraja je družbeni načrt v prvih petih mesecih leta 1954 izpolnilo 46,2%. Investicije po proračunu so v petih mesecih izvršili 71%, medtem ko so v tem obdobju ustvarili predvidena sredstva 56,7%.

Primorci

110. obletnica rojstva Simona Gregorčiča

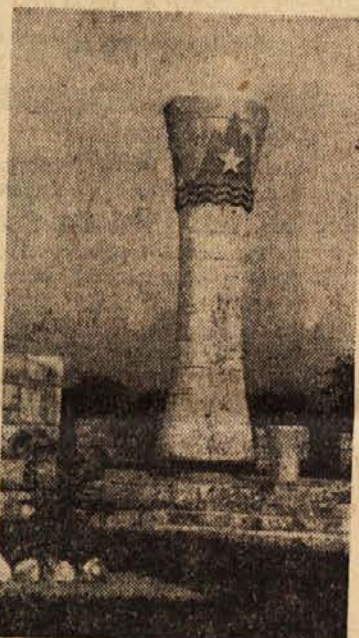
Letos poteče sto deset let, odkar se je rodil goriški slavček Simon Gregorčič. Stoletnica njegovega rojstva je bila prav tistokrat, ko se je primorsko ljudstvo najhuje borilo za svoj obstanek. Zato bo Goriška — kjer je Gregorčič najdlje živel in deloval — toliko bolj svečano proslavila njegovo 110-letnico rojstva.

Okrajna zveza prosvetnih društev iz Nove Gorice bo v sodelovanju z nekaterimi kulturno-prosvetnimi društvi iz Goriške priredila proslavo dne 15. avgusta

na Gradišču pri Zalem hribu. Na Gradišču še sedaj stoji hiša, ki si jo je zgradil in v kateri je stanoval Gregorčič. Z njene terase je krasen razgled na staro Gorico in Vipavsko dolino.

Na proslavo v Gradišče bodo prišli po vsej verjetnosti tudi Slovenci iz Trsta s pevskim zborom.

H. J.

Spomenik padlim borcem na Bledu in del grobišča

Od vsepovsod

KAMNIK

Delavsko kulturno društvo »Solidarnost« bo zaključilo gledališko sezono z Ogrizevičovo dramo »Hasanaginica« v režiji člana SNG Staneta Potokarja. Basen »Celjskih grofov« »Krajin« na Betanovci in »Svetega plamen« je to že četrto delo, ki ga bodo letos igrali na odru kulturnega doma v Kamniku.

V mestnem parku so zgradili pokrite trdnice. S tem so odstranili precejšnjo pomanjkljivost kamniškega živilskega trga. Okoliščani namreč v slabem vremenu sploh niso prinašali živil na trg, ker se niso imeli pred dežjem kam zateči. Trdnice so zgradili ob bregu Bistrice in tako ne kvarijo podobe parka.

Prva strelska prireditve Strelskega kluba France Vidmar je lepo uspela. Streljanje z vojaško puško na 200 m je privabilo veliko prijateljev tega športa.

Gasilsko društvo v Nevljah je praznovalo 30. letnico. Priredili so velike sektorske vaje, pri katerih so sodelovala okoliška gasilska društva.

STREHOVCI

Mladinci v Strehovcih so sicer, da bodo začeli delati med političnimi in pionirskimi organizacijami. V letu 1954 bodo uprizarili Malikovo »Zloglo Marogio«, ki je sicer lutkovna igra, vendar pa so jo predelali in jo bodo zaigrali s pionirji. Razen kulturnoprosvetnega dela pa je pri njih zelo razgiban šport.

FILOVCI

V Filovcih so zvrtili že 1600 m globoko, da bi našli nafto. Vrtajo v arbovitnem delu, zato bodo moral vrtni še kakih 1000 m. Še niso se budo pokazali uspehi. Delo je zelo težavno zlasti zdi, v deževnem vremenu, in pa zato, ker je v zemlji zelo veliko trde kamnine.

LENDAVA

V spodnjem delu Lendave je bila že zdavnaj potrebna kanalizacija. Na pobudo Olepševalnega društva so sklicali v tem delu mesta sestanke in se pogovorili, da bodo zgradili dva nova kanala, ki bosta zvezana s Kobiliškim potokom. Stroške, ki bodo znašale približno 150.000 din, bo nosila mestna občina, medtem ko bodo nekaj del opravi člani SZ prostovoljno.

Glavna ulica Lendave dobiva iz dneva v dan lepše lice. Prebrihli so že več hiš in računajo, da bodo do velikega praznika 20-letnice »Ljudske pravice« polepšana vsa poslopja.

Letos se je v veliki množini pojavil ameriški prelec. Njegove nevarne gosence lahko uničijo vse listje na drevmu. Pajčevinaste zapredke škodljivca je videti tudi na drevmu okoli hotela »Triglav«. Mestna občina je opozorila upravo, naj bi požagali okužene veje, vendar uprava ni ničesar storila. Zdi se, da goje drevesa zato, da se na njih razširja škodljivec.

MURSKA SOBOTA

Tudi v Prekmurju že zbirajo priloge za udeležbo na proslavi na Osvobodilnem kamoru ob predvidoma odlobo nad 2000 ljudi. V počastitev Dneva vstaje na poudarilo štiri partizanske patrolje, ki bodo med potjo obiskale prirozišča pomembnih bojev in partizanske družine. Patrolje bodo prispele v Mursko Sobotu, kjer bo množično zborovanje in polaganje vencev pred spomenik narodnega heroja Stefana Kovarja.

Novo mesto, julija širše Dolenjske že dolgo zanimiv teren, ki še vedno obeta bogata presenečenja. Tudi se se križala pota nekdanjih osvoboditelj starega sveta, katerih sledovi so skriti včasih komaj nekaj poti pod zemeljsko površino. Znano je, da so v preteklosti tuji izvozili velike množice namraznovrstnejših, zgodovinsko pomembnih izkopanin v dunajske, berlinske in druge muzeje prav z Dolenjske. Kmet, gradbenik in še marsikdo pa tudi zdaj vedno znova naletijo na različne najdbe, ki so za raziskovanje življenja nekdanjih prebivalcev teh krajev dostikrat zelo dragocene. Zal posamezniki bodisi zaradi nepoznavanja stvari, še večkrat pa zaradi napetega pričakovanja, da bodo odkrili »zlate zaklade«, take najdbe unižijo ali pa poškodujejo do take mere, da znanosti kaj malo koristijo.

Opozoriti moramo na dva značilna primera, kako je treba oz. kako se ne sme ravnati v podobnih primerih. Konec junija je bil Dolenjski muzej v Novem mestu obveščen o dveh primerih arheoloških najdb na tleh Novega mesta: na Brodu in na Kapiteljskem marofu. Na Brodu so pri rigoliranju manjšega trtnega nasada našli na dvoje s kamniti ploščami obložen grobov. Človek, ki je pokrova odstranil, je razbil lončene posode in najbrže zasulil v njih »hunki« zaklad kralja Atile, o katerem se ponekod na Dolenjskem še vedno pripoveduje. Razočaran, da razen pepela v posodah ni bilo ničesar, je šepinje razmetal. Ob pregledu ostanke je strokovnjak ugotovil, da gre za grobova iz rimske nadvlade v 4. stoletju; stara sta kakih 1600 do 1900 let.

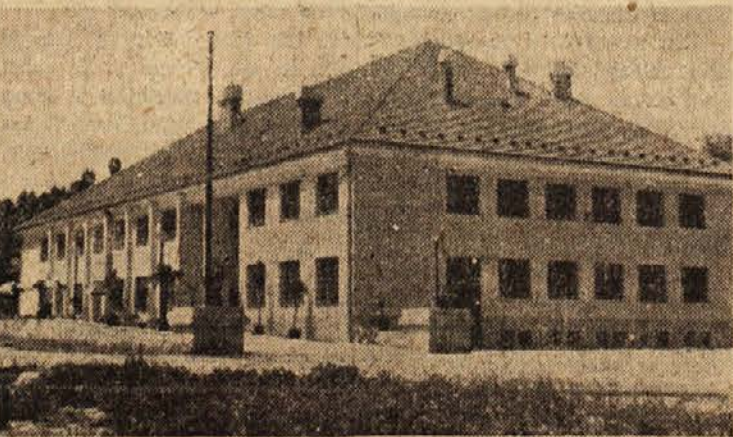
Popolnoma drugačen odnos do arheološke najdbe pa so pokazali vojaški novomeške garnizije, ki so pri kopanju jarka ob svojih vajah našli na Kapiteljskem marofu v zemlji na posode in železne sulice. Ka-

petan Srečko Nikolič je s skupino vojakov postal na izkopanino takoj pozoren; našel je najdbo, major Ljubo Popović pa je o tem takoj pisemno obvestil Dolenjski muzej. Strokovnjak, ki ga je poslal Narodni muzej iz Ljubljane, je ugotovil, da gre za nekaj grobov iz tistih davnih časov, ko so na tleh sedanjega Novega mesta živeli stari Iliri, pomenjeni že s Kelti. Računajo, da so odkriti grobovi stari do 2300 let. Ko je novomeška garnizija pri nadaljnjih delih ljubezno poudarila svojo pomoč in vojaški sodelovali pri nadaljnjem odkrivanju, so našli 7 grobov s posodami in ostanki orožja. Vse najdbe so bile poslane preparatorski delavni Narodnega muzeja v Ljub-

ljano, v jeseni pa jih bo dobil vrnjeno Dolenjski muzej za svojo arheološko zbirko.

Vzglede primer, kako je treba ravnati z arheološkimi najdbami in izkopaninami, služi pripadnikom domovske garnizije JLA v čast. Naj bi jih posnemal vsakdo, ki pri svojem poklicnem delu ali slučajno naleti na podobne najdbe. Dolenjski muzej bo v vsakem primeru poskrbel za strokovno izkopavanje; vsak državljan, ki bo na tak način pomagal pisati našo najstarejšo zgodovino, pa bo imel ob tem prijetno zavest, da je storil nekaj koristnega — saj je tudi zgodovina sestavni del našega narodnega ponosa in kulturnega bogastva.

KULTURNI DOM V KAMNIKU

je največji kulturni hram na našem podeželju. Ze dve leti je središče vsega prosvetnega delovanja. V veliki dvorani je 580 sedežev, na stojišče pa gre tudi do 150 ljudi. Ob akademskih narodnih praznikih je dvorana navadno premajhna, pa tudi za marsikatero kino predstavo zmanjka vstopnic. Dom je zgradilo pred dvema letoma podjetje »Kamnik«. V domu je restavracija, dvorana za predavanja z 200 sedeži, občinska urejena gorenjska soba za manjše družabne prireditve, godbensa soba, kabina za kino, javna kopalnica in stanovanje za oskrbnika ter sobe za potujoče goste.

NA DAN VSTAJE BODO PATRULJE PREDALE ZASTAVE

Obiskali bodo partizanske postojanke v Prekmurju

Prekmurje je zadnje dni ob pripravah za Dan vstaje zajela velika razgibanost. Posebno delavne so organizacije Zveze borcev in SZDL. V počastitev Dneva vstaje bodo tudi v Prekmurju organizirali partizanske patrolje. Od 18. do 22. julija bodo štiri prehodile večji del Prekmurja in obiskale partizanske postojanke iz časa NOB.

V nekaterih poklicih je preveč vajencev, Tovarna usnja jih pa zaman išče

Na seji Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko šoštanjskega okraja so razpravljali o zaposlitvi vajencev in ženske delovne sile. V razpravi so ugotovili, da vsi vajenci silijo v poklice, ki so že prenapolnjeni, kot na primer koferski, ključavničarski, mehaničar-

ski, električarski in druge. Tovarna usnja v Šoštanju pa za usnjarsko stroko ne more dobiti 23 vajencev, ki jih bi nujno potrebovala. Člani Sveta so menili, da bi se problem mladinske in ženske delovne sile dal rešiti s komunalnimi deli in z razširjenostjo Tovarne konfekcije v Šoštanju. V Domu politika bi po njihovem mnenju bilo potrebno adaptirati poslopje, ki bi ga uporabili za nepokretno onemogle.

Slovenji Gradec potrebuje šolsko polikliniko

Na zboru volivcev v Slovenskem Gradcu so razpravljali o pomanjkljivi zdravstveni zaščiti šolske mladine. Predsednica Društva prijateljev mladine v Slovenskem Gradcu, Andriana Zaucer je navzočim sporočila, da se društvo ukvarja z ustanovitvijo te ustanove, ki je za Slovenji Gradec in njegovo okolico nujno potrebna. Volivci so zahtevali, naj občinski ljudski odbor poskrbi za potrebne prostore in ukrene vse potrebno za čimprejše uresničitev te zamisli. Na polikliniki bi zbirali podatke o zdravstvenem stanju mladine, redno pregledovali šolsko mladino in zdravili ter popravljali zobe. Zanimiva je bila tudi razprava o osnutku urbanističnega načrta, ki ga je tolmачil ing. Bohinec iz Ljubljane. Prebivalci so se zanimali za ureditev notranjega in tranzitnega prometa, za problem stanovanjske izgradnje, za ureditev kanalizacije in za razna področja, na katerih bodo po urbanističnem načrtu v bodočih 20 letih uredili javna poslopja. Zenske so na zboru volivcev poudarile izredno potrebo po čimprej uresnitvi perista. Na zboru volivcev so razen tega ugotovili, da so prostori šolske delavnice premajhni in nehygienični.

R. D.

Mariborski pionirji v južni Dalmaciji

Obala črnogorskega Primorja od Budve do Utinja je izredno pripravna na mladinsko letovanje ob najlepšem vremenu. Mariborski četrtstoletni IV. gimnazij taborijo že 14 dni v krasni Budvi v 16 sotohri. Dnevno kopanje in sončenje utrjuje mlada telesa in jih kreni za nadaljnje delo. Z njimi je tudi nevska zbor mladih pionirjev pod vodstvom in. prof. Horvata Albina, ki je koncertiral med potom v Zenici, v radiu Sarajevu in zdaj dvakrat v Budvi. Prvi koncert je bil prirejen v korist poplavljenec v Sloveniji, drugi pa vsem domačim in gostom. Poslušalci so mariborske pionirje z navdušenjem pozdravili. Spored je odražal v veliki meri bratstvo in enotnost naših narodov, saj so v posmih pokazali tudi umetniško raven pionirskih zborov v Sloveniji, ki je znana tudi radijskim poslušalcem. Mariborski pionirji se radujejo lepih poistob in sinjem Jadranu in so hvaležni mariborskim delovnim kolektivom, ki so jim omogočili letošnjo 4-tedensko taborjenje.

Novi slovenski grobovi na tujem

Umrli so: v Clevelandu Jože Šter, po domaćem Kovar, star 78 let, doma iz Kriza pri Trzinu, v Chicagu Lojze Kučič (Krištof Lovce), star 66 let, doma blizu Kostanjevca, v Milwaukee Marija Tancar, stara 60 let, doma iz okolice Pljuske gore, v Ratonu Janez Tomšič, star 63 let, doma iz Knežake na Notranjskem, v Willooku Katarina Šturm, stara 77 let, doma iz Poljan, v Girardu Simon Godec, star 63 let, doma iz Mirne pri Novem mestu, v Elkhartu Josipina Smole, roj. Pucelj, stara 67 let, doma iz okolice Trebnjega, v Aberdeenu Ferdinand Drolc, star 83 let, doma od Sentjurja pri Taboru.

Nezaposlenost in šušmarstvo

V Mariboru je bilo že mnogokrat in na raznih mestih ugotovljeno, da je v mestu precej nezaposlenih šivilj. Zadnji mesec se je njihovo število povzpelo na 80, vseh nezaposlenih žensk pa je več ko 2000. Med nezaposlenimi je približno 500 poročenih žensk, ki so delno preskrbljene, 1500 pa je takih, ki morajo skrbeti zase same ali skrbijo za njih morda starši ali sorodniki, čeprav so za delo sposobne. V juniju je namreč prešlo oskrbnino na Posređovalnici za delo 100 žensk.

Mnogi obrtniki se priključujejo, da jim škodujejo šušmarji. Naravno, da bo človek, ki se je nekaj izučil, a ni zaposlen in preskrbljen niti ne prejema oskrbnine, šušmarji, če ima potrebno orodje. (Ni pa rečeno, da so vsi šušmarji takega izvora.) Toda,

če lahko približno 80 šivilj živi od šušmarstva, ali ne bi kazalo ustanoviti šivilske delavnice, kjer bi jih lahko zaposlili? S tem bi opravili dve veliki nalogi: začasno nezaposlenim bi omogočili zaposlitev in bi onemogočili mnogo šušmarjev. Za ustanovitev novih delavnic so potrebne investicije. Prav te so najbolj boleča točka, ker se nekateri ljudje bojijo, da se ne bi obrestovalo, če delavnice ne bi imele dovolj dela. Ali pri ustanavljanju novih delavnic ne bi lahko pomagali tudi začasno nezaposleni, ki imajo neka orodja doma? Uradnosti, ki bi jih imeli pri zaposlitvi — zagotovljen zaslužek, socialno zavarovanje in drugo — so gotovo več vredne kot zaslužek s šušmarjenjem.

J.